

Dolandırıcılık Suçunun Basın ve Yayın Araçlarının Sağladığı Kolaylıktan Yararlanılmak Suretiyle İşlenmesi (TCK m.158/1-g)^(*)

Committing the Fraud Crime by Benefiting from the Convenience Provided by the Press and Broadcasting Tools (TPC, Art.158/1-g)

Dr. Öğr. Üyesi Zahit YILMAZ^(**)

Öz

Teknolojinin gelişmesi, dolandırıcılık suçunun işleniş biçimlerinin de artmasına neden olmuştur. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 158'inci maddesinin birinci fıkrasının g bendinde dolandırıcılık suçunun daha ağır cezayı gerektiren halleri arasında suçun, basın ve yayın araçlarının sağladığı kolaylıktan yararlanmak suretiyle işlenmesi hali düzenlenmiştir. Özellikle dolandırıcılık suçunun iletişim sistemlerinin araç olarak kullanılması suretiyle işlenmesi hali (TCK m.158/1-f) ile bahse konu düzenleme kimi zaman karıştırılmaktadır. Öğreti ve yargı kararları açısından, suçun basın ve yayın araçlarının sağladığı kolaylıktan yararlanma suretiyle işlenmesine ilişkin farklı değerlendirmeler göze çarpmaktadır. Oysa belirlilik ilkesi açısından, düzenlemenin sınırlarının olabildiğince net bir şekilde ortaya konması gerekmektedir. Çalışmamızın başında dolandırıcılık suç tipine ilişkin genel açıklamalara yer verilecek ardından suçun basın ve yayın araçlarının sağladığı kolaylıktan yararlanma suretiyle işlenmesine ilişkin genel bir bakış açısı sunulmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler

Dolandırıcılık, Basın ve Yayın, Bilişim Sistemi, Hile, Mağdur.

^(*) Araştırma Makalesi / [Makale Geliş Tarihi](#): 25.05.2023 - [Makale Kabul Tarihi](#): 07.07.2023
[DOI](#): 10.56701/shd.1302516

^(**) Marmara Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Muhakemesi Anabilim Dalı, İstanbul - Türkiye
[E-posta](#): zahityilmaz@marmara.edu.tr
[Orcid No](#): <https://orcid.org/0000-0003-3959-3141>

Abstract

The development of technology has led to an increase in the crime of fraud and the ways it is committed. In subparagraph g of the first paragraph of Article 158 of the Turkish Penal Code No. 5237, among the cases that require more severe punishment, the case of committing the crime by taking advantage of the convenience provided by the media and broadcasting is regulated. Especially the case of committing the crime of fraud by using information systems as a tool (Article 158/1-f of the TPC) and the regulation in question are sometimes confused. There are different evaluations regarding the commission of the crime by taking advantage of the convenience provided by the press and broadcasting tools according to the doctrine and the judicial decisions. However, in terms of the principle of certainty, the boundaries of the regulation should be revealed as clearly as possible. At the beginning of our study, general explanations about the type of fraud crime will be given, and then a general point of view will be presented regarding the commission of the crime by making use of the convenience provided by the press and broadcasting tools.

Keywords

Fraud, Press and Broadcast, Information System, Cheating, Victim.

GİRİŞ

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun (TCK),¹ amaç başlıklı birinci maddesinde ifade edildiği üzere, Türk Ceza Kanunu'nun amaçları arasında, hem kişi hak ve özgürlüklerini korumak hem de suçun işlenmesini önlemek yer almaktadır. İşte Anayasa'nın 35'inci maddesinde yer alan mülkiyet hakkı da bu temel haklardan biri olup, kanun koyucu, ceza normları ile bu hakka yönelik saldırıları önlemek, bu mümkün olmadığı takdirde ihlal eden kişileri cezalandırmak üzere TCK'da, malvarlığına karşı suçlara yer vermiştir.

Esasen malvarlığına karşı suçların özünde hırsızlık bulunduğu ifade edilmektedir². Dolandırıcılık suçunun da özünde hırsızlık olduğu ifade edilebilirse de suç tiplerinin, teknoloji ve ekonominin gelişmesi sebebiyle çeşitliliği, işlenme sayıları ve zararları artmıştır. İşte bu sebeple günümüzde malvarlığına karşı işlenen yeni suç tiplerine veya klasik suçların işleniş biçimlerine eklenen çeşitli nitelikli hallere rastlamaktayız.

¹ Türk Ceza Kanunu (TCK), Resmi Gazete 25611 (12 Ekim 2004) 5237.

² Dolandırıcılık suçunun, hırsızlığa dayandığına ilişkin bkz. Sulhi Dönmezer, *Kişilere ve Mala Karşı Cürümler*, (İstanbul: Beta, 1998), s. 378; R.Yılmaz Yazıcıoğlu, "Hırsızlık Suçunun Malvarlığına Karşı İşlenen Bazı Benzer Suçlardan Ayırımı", *Prof. Dr. Nur Centel'e Armağan, Marmara Üniversitesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 19/2, (2013), 776, 777; Fulya Korkmaz, "Dolandırıcılık Suçunun Bilişim Sistemlerinin Araç Olarak Kullanılması Suretiyle İşlenmesi", *Ankara Üni. Hukuk Fak. Dergisi*, 69/3, (2020), 1416; Berrin Akbulut, "Dolandırıcılık Suçunda Hile ve Hilenin Zamanı", *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 30/ 4, (2022), 2268; Yazıcıoğlu, "Hırsızlık Suçu", 776, 777. Birbirine karışma ihtimali yüksek olan bu suç tiplerinin ayırımına ilişkin öğretilerde "suça konu eşyanın fiili hâkimiyetinin kimde olduğu ve bu hâkimiyetin devrinin bir iradeye dayanıp dayanmadığı, ortada bir irade var ise, bu iradenin hukuka uygun tecelli edip etmediğine" dikkat edilmesi gerektiği ifade edilmektedir. Ersan Şen - Erkam Malbeleş, "Malvarlığına Karşı Suçlarda İrade ve Fiili Hakimiyet Kriterleri", *Terazi Hukuk Dergisi*, 13/141, 117.

TCK'nın, 2. kitabının 2. kısmının “*Kişilere Karşı Suçlar*” başlıklı 10'uncu bölümünde ve 157 ve 159'uncu maddeleri arasında düzenlenen “*Dolandırıcılık*” suçu, sıklıkla işlenen bir suç tipi olarak karşımıza çıkmaktadır³. Suçun temel haline, TCK'nın 157'nci maddesinde yer verilmişken, daha ağır cezayı gerektiren nitelikli haller ise 158'inci maddede düzenlenmiştir. Suçun daha az cezayı gerektiren nitelikli hali ise 159'uncu maddede kendine yer bulmuştur.

Çalışmamız, dolandırıcılık suçunun daha ağır cezayı gerektiren nitelikli halini teşkil eden ve suçun basın ve yayın araçlarının sağladığı kolaylıktan yararlanmak suretiyle işlenmesi haline ilişkin değerlendirmelerimizi içermektedir. Değerlendirmeyi yaparken, öncelikle suçun temel haline ilişkin açıklamalar yapılacak ardından suçun basın ve yayın araçlarının sağladığı kolaylıktan yararlanma suretiyle işlenmesine ilişkin, öğretici ve uygulamaya ilişkin bilgi verilmeye gayret edilecektir. İlgili bendin, suçun bilişim sisteminin araç olarak kullanılarak işlenmesi nitelikli halinden farkı ve özellik arz eden birtakım konulara da çalışmamızda değinilecektir.

I. DOLANDIRICILIK SUÇU HAKKINDA GENEL BİLGİLER

A. KORUNAN HUKUKİ DEĞER

Dolandırıcılık suçu ile korunan hukuki değer öncelikle, mülkiyet hakkı veya malvarlığı üzerindeki haklardır⁴. Suç tipinde, “*Hileli davranışlarla bir kimseyi aldatıp*” ifadelerine yer verilmesi ve *hile* kavramının, hukukumuz açısından iradeyi ifsat eden haller arasında yer almasından hareketle, irade özgürlüğünün de bu suçla korunan hukuki değerler arasında yer aldığı ifade edilmelidir⁵. Ancak

³ M. Emin Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, (Ankara: Adalet, 2022), 662.

⁴ Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 663; Durmuş Tezcan vd., *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, (Ankara: Seçkin, 2022), 866; Nur Centel vd., *Kişilere Karşı İşlenen Suçlar*, 5.Bası, (İstanbul: Beta, 2021), 505. 765 sayılı TCK'da dolandırıcılık ve iflas cürümlerinin düzenlendiği fasılda yer alan suçlar açısından, korunan hukuki değer, üçüncü kişilerin iyiniyeti olduğu ifade edilmiştir. Dönmezer, *Kişilere ve Mala Karşı*, 378. Bahse konu görüşün, 5237 sayılı TCK döneminde de iyiniyet ve güven ilişkisinin korunduğu şekilde ileri sürüldüğünü ifade etmek mümkündür. Devrim Aydın, “Dolandırıcılık Suçu”, *Hacettepe HFD*, 11/2 (2021), 655.

⁵ Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 663; Veli Özer Özbek vd., *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, (Ankara: Seçkin, 2022), 725; Tezcan vd., *Teorik ve Pratik*, 866, 867; Behiye Eker Kazancı - İlker Zeyrek, “TCK'da Dolandırıcılık Suçu”, *D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi*, Prof. Dr. Durmuş TEZCAN'a Armağan, 21/Özel S, (2019), 521; Begüm Datlı, *Türk Ceza Kanununda Hırsızlık*, (Ankara: Adalet, 2021), 167; Mahmut Koca- İlhan Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, (Ankara: Seçkin 2022), 806; Korkmaz, “Dolandırıcılık Suçu”, 1418. Bahse konu suç açısından, iyi niyet ve güven duygusunun da korunan hukuki değerler arasında olduğu belirtilmektedir. A. Caner Yenidünya, *Yargıtay Kararları Işığında Hırsızlık Suçu (TCK md.141-147)*, (Ankara: Adalet, 2013), s. 226. Centel vd., *Kişilere Karşı*, 505. Akbulut, “Hile”, 2272. Alman Ceza Kanunu açısından meseleye yaklaşan bir yazara göre, Alman Ceza Kanunu'nun 263'üncü maddesi ile düzenlenen dolandırıcılık suçu ile korunan hukuki değer, hakikat ya da irade özgürlüğü olmayıp malvarlığıdır. Buna göre her türlü aldatma, suç olmayıp sadece malvarlığına yönelik zarar verici hile ve desiselerin sebep olduğu aldatma fiilleri bu suça sebebiyet

bu görüş karşısında, ilgili suçla irade özgürlüğü, toplumsal ilişkilerdeki güven, hakikati bilme hakkı gibi değerlerin değil bütünüyle malvarlığının korunduğu şekilde görüşe de rastlanmaktadır⁶. Belirtmek gerekir ki toplumun ve bireyin ekonomik menfaatlerinin ihlal edildiği suçlar, ekonomik suç olarak kabul edildiği takdirde dolandırıcılık da ekonomik bir suçtur⁷. Kanaatimizce çalışmamızla ilgili olarak haberleşme özgürlüğü, basın ve yayın araçlarına duyulan güven gibi değerler de dolaylı olarak korunan hukuki değerler arasında kabul edilebilir.

B. MADDİ UNSUR

1. Fiil

Dolandırıcılık suçunun fiil unsurunu, mağduru aldatabilecek, kandırabilecek nitelikteki hileli davranışlar oluşturmaktadır⁸. Esasen bu suç açısından fiil ve netice unsurlarının neler olduğu hususu da farklı şekillerde ifade edilmektedir. Örneğin bir görüşe göre, failin hileli bir davranışta bulunması ve bunun neticesinde mağdurun aldatılmış olması, suçun fiil unsurunu oluştururken mağdurun veya üçüncü bir kişinin zararına olarak failin kendisine veya üçüncü bir kişiye yarar sağlaması ise netice olarak kabul edilmektedir⁹. Yine bir diğer görüşe göre ise hileli davranışlarla bir kimseyi aldatmak suçun hareket unsurunu, mağdurun veya başkasının zararına olarak, failin kendisine veya başkasına bir yarar sağlanmış olması ise netice unsurunu oluşturmaktadır¹⁰. Öğretide Aydın ise, failin, hileli davranışlarla muhatabı aldatıp onun ya da üçüncü bir kişinin zararına şekilde kendisi veya bir başkası lehine yarar sağlamasını fiil, hileli davranışlara bağlı olarak aldatılmış olan mağdurun malvarlığı üzerinde tasarrufta bulunmasını nedensellik bağlantısı, fail ya da bir üçüncü kişinin, aldatılan kişi ya da üçüncü kişi zararına yarar sağlamış olmasını ise netice olarak kabul etmektedir¹¹.

verir. Sibel Kılıçarslan İsfen, "Alman Ceza Kanununda Dolandırıcılık Suçunun Maddi Unsuru Olarak Aldatma", *Rechtsbrücke- Hukuk Köprüsü*, 4/9, (Aralık, 2015) 81.

⁶ Meral Ekici Şahin, *Dolandırıcılık Suçu, Türk ve Alman Ceza Hukukuna İlişkin Karşılaştırmalı bir İnceleme*, (Ankara: Adalet, 2019), 83.

⁷ Yazar, bu fikre katılmamakta olup ekonomik suçlar açısından korunan hukuki yararın bütün olarak ekonomik düzenin kendisi veya bu düzene duyulan güven olduğunu belirtmektedir. Konu hakkındaki ayrıma ilişkin bilgi ve detaylı açıklama için bkz. Asuman Aytekin İnceoğlu, "Ekonomik Suçlar", *Gala-tasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 19/1, (Haziran 2020) 125, 126.

⁸ Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 671. Belirtmek gerekir ki madde metninde her ne kadar hileli davranışlar şeklinde çoğul bir ifade kullanılmışsa da bu durum, suçun tek bir hareketle işlenmesi mümkün olduğu gibi zamansal ve bütünsel oluşturan birden fazla hileli davranışla da dolandırıcılık suçu işlenebilmektedir. Ersin Şare, "Dolandırıcılık Suçu Kapsamında Cezalandırılan Hile", *SDÜHFD*, 12, /2, (2022), 677. Suçun hareket unsurunun, hileli davranışlarla bir kimsenin aldatılması olduğu görüşü için bkz. Şahin, *Dolandırıcılık Suçu*, s. 185.

⁹ Tezcan vd., *Teorik ve Pratik*, 871.

¹⁰ Özbek vd., *Özel Hükümler*, 726.

¹¹ Aydın, "Dolandırıcılık", 653.

Hile kavramının karmaşıklığı, dolandırıcılığın tanımlanmasını zorlaştırdığı gibi¹² esasen özel hukuk ihtilafı teşkil eden meselelerin, dolandırıcılık kapsamında görülerek bu suçun mağduru olduğunu ifade eden kişilerin dolandırıcılık suçunun mağdurları olduklarından bahisle şikayetçi oldukları görülmektedir¹³.

Aldatıcılık, hileli hareketin bir vasfı olup, aldatma yeteneği olmayan bir fiil, hileli hareket olarak kabul edilemez. Bu anlamda soyut yalan hile olarak kabul edilemese de somut olay açısından, mağdurun, söylenen sözün doğruluğunu denetleme imkânı bulamadığı ve somut olay açısından bunun beklenmeyeceği hal-lerde, soyut yalan da hile olarak mütalaa edilmektedir¹⁴.

Kanun koyucu, hilenin ne şekilde gerçekleşeceğine ilişkin bir sınırlama yapmamış olup bu itibarla bahse konu suçun, hareketin önemi açısından serbest hareketli olduğu ifade edilmektedir¹⁵. Esasen hareketin önemine ilişkin yapılan bu tasnife göre bahse konu suçun serbest hareketli mi yoksa bağlı hareketli bir suç mu olduğu sorusuna verilecek cevap, değişiklik arz eder. Suçun, *hileli hareketler* ile işlenmesi açısından *bağlı* bir suç olduğu söylenebilecekken, *hileli hareket* konusunda bir özgüleme yapılmadığından *serbest hareketli* bir suç olduğu da pekâlâ söylenmektedir¹⁶. Hareketin sayısı açısından ise dolandırıcılık suçu tek hareketli bir suçtur¹⁷. İleride de ifade edileceği üzere, öğretilerde, hilenin yapılması ve yararın sağlanmasının aranması sebebiyle suçun, çok hareketli bir suç olduğu da ifade edilmektedir¹⁸.

Hareketin meydana geliş biçimine göre dolandırıcılık, kural olarak icrai şekilde işlenebilir bir suçtur¹⁹. Madde gerekçesinden hareketle, bu suç tipinin,

¹² Şare, "Dolandırıcılık Suçu", 672.

¹³ Şare, "Dolandırıcılık Suçu", 703.

¹⁴ Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 671, 672; Yenidünya, *Hırsızlık Suçu*, 228; Centel vd., *Kişilere Karşı*, 512; Dönmezer, *Kişilere ve Mala Karşı*, 381, 382; Aras Türay, "Hukuki İşlemlerde Basit Dolandırıcılık Suçu", *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Köksal Bayraktar'a Armağan*, 2/1, (2010), 1688. Öğretilerde, meseleye, dolandırıcılık suçunun zorunlu bir beyan suçu olmadığı açısından da yaklaşılarak bu suçun ihmali şekilde işlenebileceği ifade edilmektedir. bkz. Şare, "Dolandırıcılık Suçu", 706. maddede açıkça hilenin kandırıcı nitelikte olması şeklinde bir şart aranmamakla birlikte, suçun niteliğinin bunu gerektirdiği ifade edilmektedir. Akbulut, "Hile", 2282. Yine madde gerekçesinde susmanın ancak bir beyan açıklaması niteliği taşıdığı durumlarda ihmali hareketten bahsedilebileceği görüşü ise dolandırıcılık suçunun, ihmali hareketle gerçekleştirilebileceği görüşünü bertaraf etmeyen ancak aşırı derecede sınırlayan bir görüş olduğu gerekçesiyle eleştirilmektedir. Türay, "Basit Dolandırıcılık", 1687.

¹⁵ Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 672.

¹⁶ Açıklamalar için bkz. Tezcan vd., *Teorik ve Pratik*, 871, 872.

¹⁷ Şahin, *Dolandırıcılık Suçu*, s. 187. Konu hakkındaki tartışmalar için bkz. Şahin, *Dolandırıcılık Suçu*, s. 187.

¹⁸ Akbulut, "Hile", 2271. Ayrıca bkz. Koca-Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 808.

¹⁹ Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 672. Nitekim öğretilerde de dolandırıcılık suçunun bağlı bir suç olduğu ifade edilmekle birlikte hileli hareketler açısından bir sınırlama olmadığı belirtilmiştir. Aydın,

ihmali şekilde de işlenebileceği ifade edilmekle birlikte failin bu ihmalden sorumlu tutulabilmesi için karşı tarafı bilgilendirmekle yükümlü olması gerekir²⁰. Şunu da ifade etmek gerekir ki dolandırıcılık suçunun ihmali şekilde işlenebileceğini savunan görüşe göre suçun ihmali şekilde işlenebilirliği, eğer icrai şekilde dolandırıcılık söz konusu değilse kabul edilmelidir²¹.

İhmali hareketle bahse konu suçun işlenebilirliğine ilişkin tartışmanın sebebi, Kanun koyucunun bazı suçların ihmal suretiyle işlenmesine ilişkin açık düzenlemeye yer vermesinden kaynaklanan (m.83/88) ve kanunilik esaslı tartışmalardır. Gerçekten öğretilde ifade edildiği üzere sadece gerekçeden hareketle, ihmali hali açıkça suç olarak düzenlenmeyen bir fiili cezalandırmak, TCK sistematığı ile de çelişmektedir²². Öğretilde bu hususla ilgili genel hükümlerde bir düzenleme yapılması önerilmişse de²³ kanaatimizce bireylerin özgürlük alanına en yoğun müdahalenin söz konusu olduğu ceza hukuku açısından sadece belirli suç tiplerinin ihmali halinin cezalandırılması mümkün olmalıdır. Aksi takdirde, kişilerin doğru söyleme, yanlışlara müdahale etme gibi ahlaki görev ihlallerinin, ceza hukukunun sorumluluk sahasına çekilmesi gibi bir tehlike doğacaktır²⁴.

Esasen yapısal olarak dolandırıcılık suçu, ihmali şekilde işlenmeye müsait bir suç olmasına karşın kanaatimizce suç tipinde, irtikap suçunun ihmal suretiyle irtikap suçuna benzer bir düzenleme vermek ve bu şekilde işlenen dolandırıcılık suçunun cezasında, indirim yapılması hususunda hakime takdir hakkı bırakmak yerinde olacaktır. Ancak her suçun ihmali şekilde işlenebileceğini düşünmemektir. Örneğin dolandırıcılığa birçok yönden benzeyen hırsızlık suçunun ihmali şekilde işlenme ihtimali mümkün değildir²⁵. Zira, hırsızlık suçunda taraflar arasında ne bir hukuki ilişki ihtimalinden ne de sakatlanmış olsa dahi rıza ile bir

“Dolandırıcılık”, 660. Dolandırıcılık suçunun, bağlı hareketli bir suç olduğuna ilişkin ayrıca bkz. Mustafa Atalan, “Türk Ceza Kanunu’nun 158/1-f ve 245/1. maddelerinde Düzenlenen Suçlar ve Bu Suçlar Arasındaki İlişki Sorunsalı”, *TBB Dergisi*, 161, (Temmuz 2022), 33; Şahin, *Dolandırıcılık Suçu*, s. 186. Maddede, hileli davranışların nelerden oluştuğunun açıkça belirtilmediği için serbest hareketli bir suç olduğu görüşü için bkz. Kazancı-Zeyrek, “Dolandırıcılık” 526.

²⁰ Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 672; Yenedünya, *Hırsızlık Suçu*, 227; Aydın, “Dolandırıcılık”, 662; “Hile”, 2278, 2279; Koca-Üzülmüş, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 811, 812. Aks. görüş için bkz. Özbek vd., *Özel Hükümler*, s. 728; Kazancı-Zeyrek, “Dolandırıcılık” 531. Ayrıca bkz. Tezcan vd., *Teorik ve Pratik*, 874, 875.

²¹ Akbulut, “Hile”, 2279.

²² Tezcan vd., *Teorik ve Pratik*, 875. Eleştiri için ayrıca bkz. Centel vd., *Kişilere Karşı*, 511. Şahin de hilenin, ihmali hareketle gerçekleşebilmesinin mümkün olmasına rağmen bu konuda yasal düzenleme eksikliğinden kaynaklanan engeller olduğunu ifade etmektedir. Şahin, *Dolandırıcılık Suçu*, s. 248.

²³ Bkz. Tezcan vd., *Teorik ve Pratik*, 875.

²⁴ 765 sayılı Kanun döneminde, ticari ilişkide soyut yalanla aldatma eyleminin dolandırıcılık suçunu teşkil etmeyeceği, zira 363’üncü maddede bu duruma ilişkin özel bir düzenlemeye yer verildiği belirtilmiştir. Dönmezer, *Kişilere ve Mala Karşı*, 381.

²⁵ Bkz. Yazıcıoğlu, “Hırsızlık Suçu”, 781.

devirden söz etmek mümkün olduğu gibi bilgilendirme yükümlülüğünden de bahsetmek mümkün değildir. Alman hukuku açısından dolandırıcılığın ihmali şekilde işlenmesinin mümkün olduğu, bunun için failin hareketsizliğinin veya ihmalde bulunmasının sosyal anlam içeriği açısından icrai hareketle aldatmaya eş değer görülmesi gerektiği belirtilmektedir²⁶.

Öğretide, gelecekte meydana gelecek olayların, vakıa olarak kabul edilmediği bu anlamda iddia niteliğinde olan bu tür hususların, hileye konu teşkil etmeyeceği belirtilmektedir²⁷. Bununla birlikte bilimsel bulguların, dayanak gösterilmek suretiyle ileride gerçekleşecek olaylarla ilgili aldatmanın, hile teşkil edeceği ifade edilmektedir²⁸.

2. Netice

Dolandırıcılık suçu, neticeli bir suç tipi olup, bu suç tipi açısından, failin, bir kimsenin aldatılması neticesinde kendisine veya başkasına bir yarar sağlaması ve bu yararın, mağdurun veya üçüncü bir kişinin zararına olması gerekir. Bu anlamda kişinin sadece aldatılmış olması yetmemekte aynı zamanda bu aldatılma sebebiyle kişinin kendisine veya başkasına, bir başkasının zararına olacak şekilde yarar sağlaması da gerekmektedir²⁹. Esasen bu suç açısından birden fazla neticenin varlığından bahsedilebilir ki bunlar; mağdurun hileli hareket sonucunda aldanmış olması ve bu aldanma sebebiyle, failin, suça konu yararı sağlamasıdır³⁰.

Failin kendisine yahut üçüncü bir kişiye sağladığı yararın, verilen zarar ile birebir örtüşmesi gerekli değildir³¹. Ayrıca geçici yararlanmanın da dolandırıcılık kapsamında olduğunu savunan görüş açısından suçun konusunun mülkiyetinin faile ya da üçüncü bir kimseye geçmesi şart değildir³². Dolandırıcılık suçunda, hırsızlık suçuna benzer bir biçimde kullanma dolandırıcılığı şeklinde bir düzenleme yer almadığından (TCK m.146) bu ihtimal, failin cezasının belirlenmesinde dikkate alınabilecektir.

²⁶ İsfen, "Alman Ceza Hukukunda Dolandırıcılık", 86

²⁷ Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 674.

²⁸ Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 674.

²⁹ Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 674.

³⁰ Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 674, 675. Yukarıda ifade ettiğimiz üzere, suçun fiil unsuru ile netice unsurunun nelerden oluştuğu husus tartışmalıdır. Öğretide, aldatma eyleminin hareket, yarar sağlamanın ise netice olduğu ifade edilmektedir. Bu görüş açısından hile ile aldatılmanın tek bir fiil olarak kabul edildiği söylenebilir. Özbek vd., *Özel Hükümler*, 726. Hileli hareket ve aldatılmanın fiil, yarar sağlamanın ise netice olarak ifade edildiği görüşüne rastlamak da mümkündür. Tezcan vd., *Teorik ve Pratik*, 871. Suçun netice kısmının hileli davranışlar sonucunda aldanma ve bu aldanma neticesinde yarar sağlama olduğu, bu itibarla bu suçun çok neticeli bir suç olduğu görüşüne rastlamak da mümkündür. Centel vd., *Kişilere Karşı*, 508. Ancak öğretide hilenin yapılması ve yararın sağlanmasının aranması sebebiyle suçun, çok hareketli bir suç olduğu da ifade edilmektedir. Akbulut, "Hile", 2271. Ayrıca bkz. Koca-Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 808. Menfaatin, mutlaka malvarlığına ilişkin bir yarar olması gerektiği konusunda bkz. Dönmezer, *Kişilere ve Mala Karşı*, 393.

³¹ Tezcan vd., *Teorik ve Pratik*, 898; Centel vd., *Kişilere Karşı*, 518.; Şahin, *Dolandırıcılık Suçu*, s. 336.

³² Tezcan vd., *Teorik ve Pratik*, 898

Zararın, kime ait olduğu önemli olmadığı gibi, zararın miktarı da önem taşımamaktadır³³. Konu kısmında da belirtileceği üzere bir zarar suçu olan dolandırıcılık suçu açısından zararın sonradan giderilmesi suçun oluşumu açısından bir önem taşımaya da diğer şartlarının da varlığı halinde bu husus etkin pişmanlık hükümlerinin tatbikini gerektirebilir³⁴. Zararın, malvarlığının aktifinde azalma şeklinde olabileceği gibi pasifte artma şeklinde olabileceği de ifade edilmektedir³⁵.

3. Nedensellik Bağlantısı

Neticeli bir suç olduğu için dolandırıcılık açısından, fail tarafından gerçekleştirilen aldatıcı fiil ile mağdurun aldatılmış olması ve bu aldanma neticesinde gerçekleştirdiği tasarruf ile onun veya bir başkasının zararına, faille veya bir başkasına yarar sağlama arasında nedensellik bağlantısı kurulmalıdır³⁶. Bununla birlikte aldatıcı hareket ile mağdurun aldanmasının aynı anda olması şeklinde bir zorunluluk yoktur³⁷. Mağdurun yanılması, failin hilesi sebebiyle olmayıp bir başka sebepten kaynaklanmışsa dolandırıcılık suçundan bahsedilemez³⁸. Eğer kişi, aldatılmış olmasaydı da aynı şekilde tasarıfta bulunacak idiyse bu takdirde suçun oluşmayacağı ifade edilmektedir³⁹.

Mağdur tarafından sağlanan yararın, aldatma neticesinde elde edilmesi gerektiğinden hareketle, kişinin sözleşme ilişkisi kurulduktan sonra bir takım hileli hareketlere yönelmesi, dolandırıcılık olarak nitelendirilmez⁴⁰. Bu itibarla, yararın önceden elde edilmiş olması, dolandırıcılık suçuna vücut vermez⁴¹. Ayrıca önceden elde edilmiş olan bir yararın gizlenmesi için hileye başvurulmasının dolandırıcılık suçunu oluşturmayacağı da söylenmelidir⁴².

³³ Özbek vd., *Özel Hükümler*, 726. Bu anlamda zararın varlığı, suçun oluşumu için şart olsa da zararın miktarının tespitinin önemli olmadığı ifade edilmektedir. Tezcan vd., *Teorik ve Pratik*, 895. Dolandırıcılık suçu açısından zararın, belli ya da belirlenebilir olması gerekir. Aydın, "Dolandırıcılık", 668.

³⁴ Özbek vd., *Özel Hükümler*, 731; Tezcan vd., *Teorik ve Pratik*, 897; Centel vd., *Kişilere Karşı*, 518.

³⁵ Tezcan vd., *Teorik ve Pratik*, 894. Sadece hileli davranışlarla mağdurun malvarlığının zarara uğratılma ve bunun neticesinde yarar elde etme ihtimalinin ortaya çıkmasının, eylemin teşebbüs aşamasında kalması anlamına geleceği ifade edilmektedir. Centel vd., *Kişilere Karşı*, 519, Şahin, *Dolandırıcılık Suçu*, s. 326. Suçun zarar suçu olması, zarar tehlikesinin, bu kapsamda yeterli olmayacağına işaret etmektedir. Bununla birlikte Alman öğretisinde, somut zarar tehlikesinin de zarara eşdeğer olması ihtimalinde suçun oluşacağı savunulduğu belirtilmektedir. Tezcan vd., *Teorik ve Pratik*, 894.

³⁶ Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 675.

³⁷ Yenidünya, *Hırsızlık Suçu*, 230

³⁸ Bununla birlikte bu ihtimalde failin, -dolandırıcılık suçunun ihmali şekilde işlenebileceğini savunan görüş açısından- mağduru bilgilendirme yükümlülüğünün bulunmaması gerekir. Akbulut, "Hile", 2285

³⁹ Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 675.

⁴⁰ Yenidünya, *Hırsızlık Suçu*, 231. Böylece kişi, sırf sözleşmeden doğan bir edimini yerine getirmemek için hileye başvurursa, aldatma neticesinde elde edilen bir yarar söz konusu olmadığından dolandırıcılık suçundan bahsedilemeyecektir. Tezcan vd., *Teorik ve Pratik*, 895; Şare, "Dolandırıcılık Suçu", 681.

⁴¹ Özbek vd., *Özel Hükümler*, 731.

⁴² Şahin, *Dolandırıcılık Suçu*, s. 336.

Acaba failin, hileli hareketinin, mağdurun aldatılması için yeterli olmamasına rağmen mağdurun aldanması durumunda nedensellik bağlantısı mevcut mudur? Öğretide bu durumun tartışmalı olduğu ifade edilse de hileli davranışların bu şekilde bir kritere tabi tutulmasının, kolayca aladanabilecek kişileri korumasız bırakabileceği sebebiyle suçun oluşacağı ifade edilmektedir⁴³. Kanaatimizce bu hususta, failin ortaya koyduğu hareketlerin, basit yalan seviyesinden çıkıp çıkmadığı ve soyut yalan dahi olsa somut olay açısından mağdurun, bu yalanı denetleme imkânı olup olmadığı gibi hususlar değerlendirilerek bir sonuca varmak gerekir.

4. Fail

Dolandırıcılık suçunun temel hali açısından, fail olmak için herhangi bir ayırt edici özellik ya da özgüleme olmadığından, bahse konu suç, herkes tarafından işlenebilir⁴⁴. Bu suçun, bazı nitelikli halleri açısından failin sıfatı özellik arz eder (TCK md. 158/1-h, m. 158/1-i). Bu durum, suça iştirak açısından dikkate alınmaktadır. Kamu görevlisi, görevi gereği olarak elinde bulundurduğu araç ve gereçleri bir suçun işlenmesi sırasında kullanırsa, dolandırıcılık suçunun tanımında kamu görevlisi sıfatı göz önünde bulundurulmadığından, verilecek ceza üçte bir oranından artırılabacaktır (TCKm.266). TCK açısından, sadece gerçek kişiler fail olabileceğinden, tüzel kişiler bu suçun faili olamaz. Ancak 169'uncu madde kapsamında, bu suçun işlenmesi suretiyle yararına haksız menfaat sağlanan tüzel kişiler hakkında, TCK m.60'ta belirtilen güvenlik tedbirleri tatbik edilebilir. Belirtelim ki kamu görevlisinin, görevinin sağladığı güveni kötüye kullanarak kendisine menfaat temin etmesi halinde, ikna suretiyle irtikap suçu meydana gelmektedir⁴⁵.

5. Mağdur

TCK açısından, suçun mağduru, sadece gerçek kişiler olabilir, tüzel kişiler ise bu suç açısından zarar gören olarak kabul edilir⁴⁶. Bahse konu suç tipi açısından mağdurun, aldatılan ve aynı zamanda mal üzerinde tasarrufu, hakimiyet ve

⁴³ Konu hakkındaki tartışmalar için bkz. Kazancı-Zeyrek, "Dolandırıcılık", s. 530. Soyut yalanın, hile olarak kabul edilmemesini, sadece uyanık kişilerin mal varlıklarının koruma altına alınmış olacağı ancak saf ve tecrübesiz kişilerin malvarlığının korunamayacağı şeklinde kabul edilemez bir sonucun oluşacağı ifade edilmektedir. Şahin, *Dolandırıcılık Suçu*, s. 229.

⁴⁴ Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 668; Tezcan vd., *Teorik ve Pratik*, 867; Koca-Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 806; Şahin, *Dolandırıcılık Suçu*, 154.

⁴⁵ Tezcan vd., *Teorik ve Pratik*, 867; Kazancı-Zeyrek, "Dolandırıcılık" 522; Şahin, *Dolandırıcılık Suçu*, 154.

⁴⁶ Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 668. Tüzel kişinin de mağdur olabileceği hakkındaki görüş için bkz. Tezcan vd., *Teorik ve Pratik*, 868; Aydın, "Dolandırıcılık", 657. Tüzel kişilerin, gerçek kişiler aracılığıyla aldatıldığı ve malvarlığına zarar verilen kişi olarak mağdur olduklarına ilişkin bkz. Centel vd., *Kişilere Karşı*, 505. Şahin, *Dolandırıcılık Suçu*, s. 168. Örneğin yazar, faillik ve mağdurluk sıfatının aynı kişide birleşmeyeceğinden hareketle şirket ortağının, hileli davranışlarla ortağı olduğu şirketi zarar uğratması halinde tüzel kişi olan şirketin mağdur olacağını ifade etmiştir. Konu hakkında açıklama için bkz. Şahin, *Dolandırıcılık Suçu*, s. 155.

idare gücü olan kişi olması gerekir⁴⁷. Mal üzerinde tasarrufta bulunan kişi, malın maliki olabileceği gibi, bir başkasının malının üzerinde hukuki birtakım sebeplerle tasarruf hakkına sahip olan bir kişi de olabilir. Aldatılma sebebiyle malvarlığı zarar görmeyen ancak tasarruf hakkına sahip olan kişi, mağdur olarak kabul edilirken, malvarlığı itibariyle zarar gören kişi, suçtan zarar gören olarak kabul edilir⁴⁸. Bir kimsenin, üzerinde tasarruf hakkı olmadığı bir mal üzerinde, bir başka kimse tarafından aldatıcı fiillerle yarar elde edilmişse, işlenen suç dolandırıcılık olmayıp dolaylı faillik suretiyle hırsızlık olarak kabul edilmektedir⁴⁹.

Dolandırıcılık suçu açısından, mağdurun mutlaka algılama yeteneğine sahip olması gerekir; aksi takdirde dolandırıcılık suçundan değil hırsızlık suçunun varlığından bahsetmek gerekir⁵⁰. Eğer suç, kişinin algılama yeteneğinin zayıflığından yararlanmak suretiyle işlenmiş ise bu takdirde dolandırıcılık suçunun daha ağır cezayı gerektiren nitelikli halinden sorumluluk söz konusu olur (TCK m. 158/1-c)⁵¹.

6. Konu

Dolandırıcılık suçunun konusu yarardır⁵². Yararın niteliğinin ne olduğu konusunda bir netlik yok ise de kanaatimizce bu yarar, mal varlığı itibariyle bir

⁴⁷ Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 669; Yenidünya, *Hırsızlık Suçu*, 236; Özbek vd., *Özel Hükümler*, 726 Centel vd., *Kişilere Karşı*, 506; Aydın, "Dolandırıcılık", 656; Kazancı-Zeyrek, "Dolandırıcılık" 523; Korkmaz, "Dolandırıcılık Suçu", 1419; Koca-Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 807.

⁴⁸ Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 669. Ancak öğretilerde bu ihtimalde, mağdurun malvarlığı itibarıyla zarara uğrayan kişi olduğu, zira malvarlığının, asıl korunan hukuki yarar olduğu da ifade edilmektedir. Tezcan vd., *Teorik ve Pratik*, 867. Bununla birlikte yazarlar da aldatılan kişi ile mal üzerinde tasarrufta bulunma hak ve yetkisi olan kişinin, aynı olmasının dolandırıcılık suçu açısından şart olması gerektiğini ifade etmektedir. Tezcan vd., *Teorik ve Pratik*, 868. Öğretilerde Şahin, dolandırıcılık suçunda korunan hukuki değerinin münhasıran malvarlığı değerleri olduğundan hareketle, mağdurun, failin hileli hareketleri sonucunda zarar uğrayan malvarlığı değerlerinin sahibi olduğunu belirtmektedir. Şahin, *Dolandırıcılık Suçu*, s. 161.

⁴⁹ Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 669; Özbek vd., *Özel Hükümler*, 726; Aydın, "Dolandırıcılık", 656.

⁵⁰ Yenidünya, *Hırsızlık Suçu*, 238; Datlı, *Hırsızlık*, 167; Yazıcıoğlu, "Hırsızlık Suçu", 781; Şare, "Dolandırıcılık Suçu", 674. 765 sayılı TCK'nın 505'inci maddesinde düzenlenen ve ehliyetizlerin sömürülmesi şeklinde ifade edilen suç tipine yer verilmediği; bu sebeple bahse konu hal haricinde de bu durumdaki kişilerin dolandırıcılık suçunun mağduru olarak kabul edildiği de ifade edilmektedir. Tezcan vd., *Teorik ve Pratik*, 869.

⁵¹ Alman hukuku açısından mağdurun saf ve umursamaz bir kişi olması halinde dikkate alınması gereken hususun, aldatma fiilinin, *mağdurun saflığı, sorumsuzluğu ve normal bir insandan beklenemeyecek derecedeki hafifliği veya algılama eksikliği sebebiyle* etkili olsa da mağdurun korunmasının gerektiği ifade edilmektedir. İsfen, "Alman Ceza Hukukunda Dolandırıcılık", 89. Bununla birlikte mağdurun, gerekli dikkat ve özeni göstermemesinin, fail açısından hafifletici sebep olabileceği belirtilmiştir. İsfen, "Alman Ceza Hukukunda Dolandırıcılık", 89.

⁵² Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 670. Konunun, malvarlığına ilişkin herhangi bir değer olarak da ifade edildiği görülmektedir. Özbek vd., *Özel Hükümler*, 725. Ayrıca bkz. Şahin, *Dolandırıcılık Suçu*, s. 184. Ekonomik bir değer taşıyan herhangi bir değer, bu suçun konusu olabileceği söylenmektedir. Tezcan vd., *Teorik ve Pratik*, 870. Konunun, malvarlığı değerleri olduğunu ifade eden Aydın'a göre malvarlığı değerleri, mülkiyeti de kapsayan bir üst kavramdır. Aydın, "Dolandırıcılık", 658. Korkmaz ise yararın, ekonomik yararın yanı sıra faili tatmin eden ve ona zevk veren şeyleri de kapsadığını ifade etmektedir. Korkmaz, "Dolandırıcılık Suçu", 1421.

yarar olmalıdır. Şüphesiz mal varlığı açısından yarar, manevi yararlar birlikte elde edilebilir⁵³. Ekonomik bir değeri olan iş, hizmet, fikir, sanat gibi değerlerden yararlanma da dolandırıcılık suçunu oluşturmaktadır⁵⁴. Bu suç, konu açısından zarar suçu olarak kabul edilmektedir. Dolandırıcılık suçu açısından yararın, haksız olması gerekir. Bununla birlikte TCK'da, yararın haksız olduğuna ilişkin açık bir ibareye yer verilmediği ve haklı bir yararın elde edilmesi ihtimaline ilişkin olarak ayrıca bir düzenlemeye yer verildiği görülmektedir (TCK m.159)⁵⁵.

Kişilerin meşru olmayan bir amaca ulaşmak gayesiyle bir başkası tarafından aldatılarak malvarlığı itibarıyla zarar uğratılması, dolandırılanın amacının bu suç açısından bir önem arz etmemesi sebebiyle, dolandırıcılık olarak cezalandırılmadır⁵⁶. Zira, hukukun gayri meşru bir araca başvurarak yarar sağlayan veya buna teşebbüs eden kişiyi koruması beklenemez.

7. Nitelikli Haller

Suçun daha ağır cezayı gerektiren nitelikli hallerine, 158'inci maddede yer verilmiştir. Şu var ki suçun nitelikli hallerinin fazlalığı, suçun temel halinin işlenmesini neredeyse imkânsız hale getirmektedir⁵⁷. Benzer bir durum, hırsızlık suçu açısından da geçerlidir (bkz. TCK m.142 vd). Dolandırıcılık suçunun *bir hukuki ilişkiye dayanan alacağı tahsil amacıyla işlenmesi* TCK m.159'da daha az cezayı gerektiren nitelikli hal olarak kabul edilmiştir. Suçun daha ağır cezayı gerektiren nitelikli halleri açısından da kanaatimizce 159'uncu madde tatbik alanı bulur. Örneğin, çalışma konumuzu oluşturan dolandırıcılık suçunun basın ve yayın araçlarının sağladığı kolaylıktan yararlanmak suretiyle işlenmesi halinde de 159'uncu madde uygulanabilir. Bu takdirde şartlarının varlığı halinde failin, nitelikli halden sorumlu tutulmaması gerektiği kanaatindediriz. Çalışmamızın kapsamını aşmakla birlikte *bir hukuki ilişkiye dayanan* alacak kavramının eksik borç niteliğindeki kumar ve bahis alacaklarının tahsili için tatbik imkânı bulup bulmayacağı hususunun tartışmalı olduğunu söylemek gerekir⁵⁸.

⁵³ Öğretide, ekonomik olmayan fakat mağdur bakımından manevi değeri haiz şeylerin de dolandırıcılık suçunun maddi konusunu oluşturabileceği ifade edilmektedir. Kazancı-Zeyrek, "Dolandırıcılık" 522.

⁵⁴ Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 670; Yenidünya, *Hırsızlık Suçu*, 240. benzer görüş için bkz. Aydın, "Dolandırıcılık", 659; Şare, "Dolandırıcılık Suçu", 680. Öğretide de emeğin piyasa değerinin olması ve hukuka uygun bir iş için verilmiş olması şartıyla dolandırıcılık suçunun konusunu teşkil edebileceği söylenmektedir. Tezcan vd., *Teorik ve Pratik*, 870. Ancak ekonomik değeri olmayan şeylerin, dolandırıcılık suçuna konu olmayacağı söylenmelidir. Tezcan vd., *Teorik ve Pratik*, 870, 871.

⁵⁵ Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 670. Yararın haksız veya ahlaka uygun olmasının şart olmadığı görüşü için ayrıca bkz Centel vd., *Kişilere Karşı*, 519.

⁵⁶ Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 676

⁵⁷ Aynı yönde eleştiriler için bkz. Korkmaz, "Dolandırıcılık Suçu", 1418.

⁵⁸ Bir görüşe göre bu ihtimalde, 159'uncu madde tatbik alanı bulmaz. Yenidünya, *Hırsızlık Suçu*, 244. Diğer görüş açısından ise kanunda yararın açıkça haksız olmasından bahsedilmediği için bu ihtimalde 159'uncu madde, fail açısından tatbik imkanı bulmaktadır. Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*,

C. MANEVİ UNSUR

Dolandırıcılık suçunun manevi unsuru kast olup, bahse konu suçun temel hali ve saik içeren nitelikli halleri haricindeki (dolandırıcılık suçunun, banka veya diğer kredi kurumlarınca tahsis edilmemesi gereken bir kredinin açılmasını sağlamak maksadıyla (TCK m.158/1-j), sigorta bedelini almak maksadıyla (TCK m.158/1-k), ve bir hukuki ilişkiye dayanan alacağı tahsil amacıyla işlenmesi (TCK m159)) nitelikli hallerin, olası kastla işlenmesi de mümkündür⁵⁹. Bu suç açısından zarar verme yahut yarar sağlama şeklinde bir saik söz konusu değildir⁶⁰. Kişi, hareketlerin hileli olduğunun farkında olmamasına rağmen karşı taraftan bir yarar elde etse de bahse konu suç oluşmayacaktır⁶¹.

Suç ani kastla işlenen bir suç olup, failde, hileli davranış ile yararın farklı zamanlarda elde edilmesi ihtimalinde, kastın süre boyunca devam etmesi gerekir⁶². Bu anlamda failin olayın başlangıcından itibaren dolandırıcılık kastıyla hareket ettiğinin her somut olayın özelliğine göre tespit edilmesi gerekir⁶³. Öğretide “*dolandırıcılık suçunda kastın varlığı için gerekli unsurların fazla oluşu, fiili hatanın uygulanması imkânını artırmaktadır*” görüşüne de yer verilmektedir⁶⁴.

D. HUKUKA AYKIRILIK

Dolandırıcılık suçu, hukuka uygunluk sebepleri açısından bir özellik arz etmez. Bu sebeple şartlarının bulunması kaydıyla genel hukuka uygunluk sebepleri, bu suç açısından da tatbik edilebilir. Bu açıdan rızanın hukuka uygunluk sebebi teşkil etmediği, zira her ne kadar kişinin, malvarlığını kendi rızasıyla teslim ettiği ifade edilebilirse de bu rızanın, hukuken geçerli bir rıza olmayıp fiili meşru hale getirmediğini belirtmek gerekir⁶⁵. Rıza, malın zilyedliğinin devri açısından,

670. Maddede, yararın haksız olması gerektiğine ilişkin açık bir ifade olmamasına rağmen bir görüşe göre, dolandırıcılık suçundan sağlanan yarar yine de haksız olmalıdır. Tezcan vd., *Teorik ve Pratik*, 898.

⁵⁹ Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 676; Yenidünya, *Hırsızlık Suçu*, 243; Özbek vd., *Özel Hükümler*, 747; Koca-Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 817. Avrupa Konseyi'nin, Avrupa Topuluğu'nun Finansal Çıkarlarının Korunmasına İlişkin 6.12.1993 tarih ve 94/C/355/02 sayılı kararında Topuluğu, mali zarara uğratabilecek dolandırıcılık fiillerini, tüm üye devletlerde suç olarak düzenlenmesi ve düzenlemenin bilinçli taksir durumlarını da kapsamı gerektiğine işaret edilmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. İnceoğlu, “Ekonomik Suçlar”, 149.

⁶⁰ Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 676. Bilindiği üzere hırsızlık suçu açısından failde, genel kastın yanında yarar sağlama maksadı da aranmaktadır. Datlı, *Hırsızlık*, 167. Öğretide, kast edilen kişi dışındaki bir kişinin zarara uğramış olmasının, kastı ortadan kaldırmayacağı ifade edilmektedir. Tezcan vd., *Teorik ve Pratik*, 918.

⁶¹ Şahin, *Dolandırıcılık Suçu*, s. 344.

⁶² Aydın, “Dolandırıcılık”, 671.

⁶³ Şahin, *Dolandırıcılık Suçu*, s. 345.

⁶⁴ Kazancı-Zeyrek, “Dolandırıcılık” 540. Esasen malvarlığına karşı işlenen suçların tespitinin, maddi unsurları itibarıyla birbirine benzediği için zor olduğu ifade edilmektedir. Şen - Malbeleş, “Malvarlığına Karşı”, 115.

⁶⁵ Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 693; Centel vd., *Kişilere Karşı*, 519; Şahin, *Dolandırıcılık Suçu*, s. 348.

dolandırıcılık suçunun, güveni kötüye kullanma suçundan (m.155) ayırt edilmesinde temel husus olarak esas alınmaktadır. Her ne kadar her iki suç açısından da suç konusu mal, mağdurun rızası ile devredilmiş ise de dolandırıcılık suçunda rıza, hukuken geçerli bir rıza değildir⁶⁶. Zira dolandırıcılıkta, kişi hileli hareketlerle normal şartlarda gösterilmeyecek bir rızanın gösterilmesini sağlamaktadır⁶⁷. Özetle dolandırıcılık suçunda mal, hile ile elde edilmektedir⁶⁸.

Kişilerin, hileli hareketler olmaksızın, alım-satım ilişkisinde malın bedeli konusunda uyuşmazlıklar yaşaması da mümkündür ki bu durumun, sözleşme özgürlüğü içerisinde yer alıp hukuki ihtilaf olarak değerlendirilmesi gerekir⁶⁹. Belirtmek gerekir ki kişinin iddia ettiği bir hakkını elde etmek için hileli davranışlara başvurması, TCK açısından bir hukuka uygunluk sebebi olmayıp daha az cezayı gerektiren nitelikli bir hal olarak belirlenmiştir (TCK m.159)⁷⁰.

E. SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ VE UNSURLARIN DIŞINDA KALAN HALLER

1. Teşebbüs

Suç, neticeli bir suç olup, bu suç açısından mağdurun, hileli hareketlere rağmen aldanmaması yahut aldanmış olsa dahi failin, elinde olmayan sebeplerle yararı elde edememesi, suçun teşebbüs aşamasında kalmasına sebep olur⁷¹. Elbette teşebbüs hükümlerinin tatbiki için, failin, *elverişli hareketlerle* icra hareketlerine

⁶⁶ Serkan Meraklı, "Güveni Kötüye Kullanma Suçu (TCK m. 155)", *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 11/Özel S, 2009, (Basım Yılı: 2010), 1662. Bu anlamda her iki suç açısından da dışarıdan iradi bir zilyetlik devri görünse de güveni kötüye kullanma suçu açısından, hukuken geçerli ve taraf iradesine uygun bir zilyetlik devri vardır. Oysa dolandırıcılık suçu açısından, devir, hileli davranışlarla sağlanmaktadır. Fatih Şahin, "Güveni Kötüye Kullanma Suçu (TCK 155/1-2)", *TBB Dergisi*, 34/155, (Temmuz 2021), 194

⁶⁷ Meraklı, s. 1662; Şen-Malbeleşli, "Malvarlığına Karşı", 117. Keza hırsızlık suçu açısından, rıza söz konusu dahi değilken dolandırıcılık suçunda hileli davranışlar neticesinde de olsa sakatlanmış bir rıza vardır. Yazıcıoğlu, "Hırsızlık Suçu", 780. Ayrıca bkz. Asuman Aytekin İnceoğlu, "Güveni Kötüye Kullanma Suçu", *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 17/1, (Ocak 2018), 42.

⁶⁸ İnceoğlu, "Güveni Kötüye Kullanma Suçu", 42.

⁶⁹ Yenidünya, *Hırsızlık Suçu*, 230, 231. Belirtmek gerekir ki dolandırıcılık suçu açısından başlangıçta suç işleme kastı olmalıdır. Oysa güveni kötüye kullanma suçunda, zilyetliğin devrinden sonra fail, suç işleme kastı ile hareket etmeye başlamaktadır. Şahin, "Güveni Kötüye Kullanma Suçu", 175. Güveni kötüye kullanma suçunda, sözleşmesel ilişkinin gereği olarak taraflar arasındaki güven ilişkisinin korunması gerektiği fikrine karşı çıkılarak ultima ratio ilkesi gereğince sözleşmeye aykırı davranışların, ceza hukukunun konusunu oluşturmadığı belirtilmektedir. İnceoğlu, "Güveni Kötüye Kullanma Suçu", 44, 45.

⁷⁰ Yenidünya, *Hırsızlık Suçu*, 243. Öğretide, bahse konu düzenlemenin, ihkakı hakkın, mağduru aldatmak suretiyle kendiliğinden hak alma şeklini yaptırım altına alan özel bir düzenleme olduğu ve düzenleme yerinin yanıltıcı olduğu ifade edilmektedir. Şahin, *Dolandırıcılık Suçu*, s. 339.

⁷¹ Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 697. 5237 sayılı TCK açısından eksik-tam teşebbüs ayrımı mevcut olmadığından bu husus, teşebbüs yönünden cezanın belirlenmesi bakımından dikkate alınması gereken bir husustur. Özbek vd., *Özel Hükümler*, 747. Ayrıca bkz. Kazancı-Zeyrek, "Dolandırıcılık" 541.

başlaması gerekir ki hareketin elverişli olup olmadığı konusunda objektif ve sübjektif görüş açısından farklı değerlendirmeler yapılmaktadır⁷². Teşebbüs açısından cezanın belirlenmesinde, hilenin, neticeye yakınlığı veya meydana getirdiği tehlikenin farklılığa neden olacağı söylenmektedir⁷³. Kişinin, bir başkasının güvenini elde etmek için, malvarlığı üzerinde tasarrufa sevk edici nitelikte olmayan birtakım hareketlere girişmesi, hazırlık hareketi olarak kabul edilmektedir⁷⁴. Ancak belirsiz sayıdaki kişilere yönelik dolandırıcılık içeren hareketlere ilişkin ilan suretiyle yapılan açıklamaların, dolandırıcılık suçu açısından icra hareketleri niteliğinde olduğu da belirtilmektedir⁷⁵. İlgili suç tipi açısından, gönüllü vazgeçme hükümlerinin tatbiki mümkündür (TCK m.36, 41).

2. İştirak

Suç, iştirak açısından bir özellik arz etmez⁷⁶. Bununla birlikte, suçun üç veya daha fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi hâlinde (TCK m.158/3) müşterek failliğin; suç işlemek için teşkil edilmiş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde ise, TCK m.220 kapsamında kabul edilecek bir örgütün varlığı şarttır.

3. İçtima

İçtima açısından, somut olayda şartları var ise zincirleme suç hükümleri veya aynı neviden fikri içtima hükümleri tatbik edilir⁷⁷. Bahse konu suç açısından, fiili

⁷² Şahin, *Dolandırıcılık Suçu*, s. 419. Objektif görüş, hilenin objektif olarak aldatmaya elverişli olmasını gerekli görmekteyken sübjektif görüş açısından somut olayda, mağdurun kişisel özelliklerine göre belirleme yapılmalıdır. Konu hakkındaki detaylı bilgi için bkz. Şahin, *Dolandırıcılık Suçu*, s. 420 vd.

⁷³ Centel vd., *Kişilere Karşı*, 538.

⁷⁴ Tezcan vd., *Teorik ve Pratik*, 919. Bununla birlikte fail bu aşamada, kendisini olduğundan farklı göstermek için başka bir takım suç tipleri işlerse (örn. resmi belgede sahtecilik) bu suçlardan cezalandırılır. Burada dikkat edilmesi gereken husus, bu hazırlık hareketlerinin, dolandırıcılık suçunun işlenmesi için kullanılması ve dolandırıcılık suçunun işlenmesi açısından icra safhasına geçilmesi halinde, TCK m. 212 gereğince hem dolandırıcılık hem de belgenin türüne göre belgede sahtecilik suçundan dolayı ayrı ayrı cezalandırmanın söz konusu olacağıdır.

⁷⁵ İsa Başbüyük, *Dolandırıcılık Suçunda Hile Unsuru*, (İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2019), 243, 244.

⁷⁶ Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 697; Şahin, *Dolandırıcılık Suçu*, s. 442. Maddede “başkasına yarar sağlanma” ile ifade edilen husus, neticeye ilişkin bir tanım olup kendisine menfaat sağlanan kişi, suça iştirak etmemiş ise sadece kendisine yarar sağlanmış olması sebebiyle dolandırıcılık suçundan sorumluluğu söz konusu olmaz. Tezcan vd., *Teorik ve Pratik*, 924; Centel vd., *Kişilere Karşı*, 541. Dönmezer, *Kişilere ve Mala Karşı*, 398; Kazancı-Zeyrek, “Dolandırıcılık” 543; Koca-Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 830. Bununla birlikte bu ihtimalde 165’inci maddede belirtilen suçun söz konusu olup olmadığı değerlendirilmelidir Centel vd., *Kişilere Karşı*, 541; Aydın, “Dolandırıcılık”, 676; Şahin, *Dolandırıcılık Suçu*, s. 153.

⁷⁷ Belirtmek gerekir ki malvarlığının sahibi ile malvarlığı üzerinde tasarruf hakkını haiz olan kişilerin farklı olmaları halinde dahi korunan hukuki değer malvarlığı olması sebebiyle, malvarlığı açısından zarara uğratan tek bir kişiye karşı suç işlendiği ifade edilmektedir Tezcan vd., *Teorik ve Pratik*, 921. Kanaatimize göre bu ihtimalde, konunun tek olması sebebiyle aynı neviden fikri içtima hükümleri, tatbik edilemeyecektir.

oluşturan hileli hareketler, belgede sahtecilik suçunun işlenmesi suretiyle gerçekleşirse, fail TCK'nın 212'nci maddesi gereğince belgede sahtecilik suçlarından da cezalandırılacaktır⁷⁸. Tek bir fiil ile birden fazla kişiye yönelik aldatici hareketlerin yapılması halinde de aynı neviden fikri içtima hükümleri tatbik alanı bulunmaktadır. Bu durum, özellikle çalışma konumuzu oluşturan nitelikli hal açısından söz konusu olmaktadır. Bununla birlikte, farklı mağdurlara, farklı fiillerle bahse konu suç işlenmişse her bir mağdur bakımından, ayrı ayrı dolandırıcılık suçlarının oluştuğu ifade edilmelidir⁷⁹. Son olarak şunu da ifade etmek gerekir ki kişinin, tek bir dolandırıcılık suçunu işlemek amacıyla birden fazla hileli hareket gerçekleştirmesi halinde, ihlalin ve suçun tek olmasından hareketle tek bir suçtan bahsetmek gerekir⁸⁰. Kaldı ki kanun koyucu da zaten 157'nci maddede “Hileli davranışlar” ifadesine yer vermiştir.

4. Unsurların Dışında Kalan Haller

Dolandırıcılık suçunun, belirli akrabalar arasında işlenmesi halinde cezasızlık yahut cezayı ortadan kaldıran sebeplerin varlığı söz konusu olur ki (TCK m.167) cezasızlık durumunun varlığı halinde, özel hukuk ilişkisinden doğan sorumluluk devam eder⁸¹. Ayrıca bu suç açısından, etkin pişmanlık hükümlerinin tatbiki mümkündür (TCK m.168).

II. DOLANDIRICILIK SUÇUNUN BASIN VE YAYIN ARAÇLARININ SAĞLADIĞI KOLAYLIKTAN YARARLANMAK SURETİYLE İŞLENMESİ (TCK m.158/1-g)

A. GENEL BİLGİLER

Dolandırıcılık suçunun işlenmesi için tipiklik açısından herhangi bir sınırlama olmadığını, serbest hareketli bir suç olduğunu ifade etmiştik. Dolandırıcılık suçunun, basın ve yayın yolu araçlarıyla işlenmesi gerek verdiği zarar gerekse de kişilerin bu araçlara duyduğu güven sebebiyle ikna ediciliği yüksek olması sebebiyle isabetli olarak TCK'nın 158/1-g bendinde, dolandırıcılık suçunun daha ağır cezayı gerektiren nitelikli bir hali olarak düzenlenmiştir⁸². Bununla birlikte, ilgili bendin ne şekilde tatbik edileceğine ilişkin olarak belirsizlikler mevcuttur.

Basın ve yayın, kitle iletişimini ifade eden bir kavramdır. Bu husus TCK'nın 6'ncı maddesinin gerekçesinde de “*Basın ve yayın yolu ile*” deyimine ilişkin

⁷⁸ Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 697; Şahin, *Dolandırıcılık Suçu*, s. 445, 446.

⁷⁹ Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 698.

⁸⁰ Şahin, *Dolandırıcılık Suçu*, 448.

⁸¹ Aydın, “Dolandırıcılık”, 655.

⁸² Aydın, “Dolandırıcılık”, 684, 685. Ayrıca bkz. İrem Beril Metin, *Dolandırıcılık Suçunun Nitelikli Halleri (TCK m.158/1)*, (İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019) 103.

tanım, sadece kitle iletişim araçlarını kapsayacak biçimde değiştirilmiştir. Tasarıdaki bireysel iletişimi de içine alacak şekilde ifade edilmiş olan tanımın oluşturduğu sakıncanın giderilmesi için, tanımda değişiklik yapılarak “kitle iletişim araçları” ifadesine vurgu yapılmıştır” şeklinde ifade edilmiştir. Sözlük anlamı itibariyle “Duygu, düşünce veya bilgilerin akla gelebilecek her türlü yolla başkalarına aktarılması, bildirişim, haberleşme, komünikasyon” anlamına gelen iletişim kavramı⁸³ temel insani ihtiyaçlar arasında yer alır. Teknik anlamda iletişimin, “telefon, telgraf, televizyon, radyo vb. araçlardan yararlanarak yürütülen bilgi alışverişi, bildirişim, muhabere, komünikasyon” anlamına geldiği belirtilmektedir⁸⁴. Bu anlamda iletişim, ortak semboller aracılığıyla gerçekleşmektedir⁸⁵. İletişim, daha çok bireysel iletişim anlamında kullanılan haberleşmeden farklı olup⁸⁶ iletişimin temel unsurları; kaynak, mesaj ve muhataptır⁸⁷. İletişim, yüz yüze- yüz yüze olmayan; bireysel- kitlesel ve sözlü- yazılı iletişim şeklinde tasnif edilmektedir⁸⁸.

Kitle iletişimi, “kitle iletişimi araçları adı verilen basın, radyo-televizyon, sinema filmleri video bantları ve internet ile yapılan her türlü yayınları kapsamaktadır” şeklinde tanımlanmaktadır⁸⁹. Belirtelim ki öğretide, kitle iletişim araçlarının, etkisi açısından sınıflandırıldığı, bu açıdan internetin, oldukça üstün bir konumda olduğu söylenmektedir⁹⁰. Öyle ki internet web sayfasına sahip olan her kişinin bir yayın organı olduğu, hatta web sayfası olmayıp da sadece e-posta veya sosyal medyadan yararlanan kişi ya da kuruluşların dahi yayın yapabildiği ifade edilmektedir⁹¹. Belirtelim ki bu değerlendirmeler, basın ve yayın araçlarının sağladığı kolaylıktan yararlanmak suretiyle dolandırıcılık suçunun işlenmesi açısından oldukça önem arz eder.

⁸³ <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 26.03.2022)

⁸⁴ Sinan Bayındır vd., *Kitle İletişim Hukuku*, (Ankara: Adalet, 2023) 20.

⁸⁵ Kayıhan İçel, *Kitle İletişim Hukuku*, (İstanbul: Beta, 2021), 42.

⁸⁶ Konu hakkında açıklama için bkz. Bayındır vd. *Kitle İletişim Hukuku*, 21, 22.

⁸⁷ Buna göre kaynak, iletişimin konusunu oluşturan bilgi, düşünce, duygu veya durumların ortaya çıktığı yeri; mesaj, bilgi, düşünce, duygu veya durumların yüklendiği ses, koku, tat, dokunma yoluyla algılanan işaretleri; muhatap ise iletişim kaynağından gelen, bilgi, düşünce, duygu veya durumların yüklendiği ses, görüntü, işaret ve sembolleri alarak, bu bilgi, düşünce, duygu veya durumları algılayan kişi veya kişileri ifade eder şeklinde tanımlanmaktadır. Bayındır vd. *Kitle İletişim Hukuku*, 22-25. Yazarlar, bu unsurlara geri bildirim (feedback) dahil etmektedir. Bayındır vd. *Kitle İletişim Hukuku*, s. 24, 25.

⁸⁸ Bayındır vd. *Kitle İletişim Hukuku*, 26. İletişimin türleri açısından ayrıca bkz. İçel, *Kitle İletişim Hukuku*, 43-46.

⁸⁹ İçel, *Kitle İletişim Hukuku*, 48.

⁹⁰ İçel, *Kitle İletişim Hukuku*, 47

⁹¹ İçel, *Kitle İletişim Hukuku*, 47.

B. MADDENİN TATBİK ŞARTLARI

1. Genel Bilgiler

TCK'nın 6'ncı maddesinin 1'inci fıkrasının g bendinde “*Basın ve yayın yolu ile deyiminden; her türlü yazılı, görsel, işitsel ve elektronik kitle iletişim aracıyla yapılan yayınlar (...) anlaşılır*” denilmektedir. Bahse konu tanım, oldukça geniş olup teknolojik gelişmeler karşısında, sınırlayıcı bir tanım yapılmak istenmemiştir. Şunu da belirtmek gerekir ki TCK'nın 6'ncı maddesinin 1-g bendinde sadece “*basın ve yayın yolu ile*” ibaresi yer almakla birlikte TCK'nın 158'inci maddenin g bendinde “*basın ve yayın araçlarının sağladığı kolaylıktan yararlanma*” ifadesine yer verilmiştir. Kanun koyucu, TCK'da, sadece dolandırıcılık suçu açısından bu ibareye yer vermiş olup diğer suçlar açısından ortak bir biçimde ve 6/1-g bendine uygun şekilde “*basın ve yayın yoluyla*” ifadesini tercih etmiştir⁹².

Basın ve yayın yoluyla işleme koşuluna yer verilen düzenlemeler açısından 5187 sayılı Basın Kanunu'na (BasK.)⁹³ işaret edildiği görülmektedir⁹⁴. BasK'nın kapsamı son değişiklikle birlikte, basılmış eserlerin basımı ve yayımı ile internet haber sitelerini kapsamaktadır (BasK. m.1). Kanunda basılmış eserden maksadın, yayımlanmak üzere her türlü basım araçları ile basılan veya diğer araçlarla çoğaltılan yazı, resim ve benzeri eserler ile haber ajansı yayınları olduğu görülmektedir (BasK. md.2-a). Bu anlamda yayının, süreli, süresiz yayın veya internet haber ajansı şeklinde gerçekleşmesi mümkündür (BasK., md.2/ c, h, m). Basın ve yayının sağladığı kolaylık açısından BasK. esas alındığında, sadece süreli ve süresiz basılmış eserler ile internet haber ajansları dikkate alınmalıdır.

BasK. açısından basılı eserden bahsedebilmek için objektif ve sübjektif şartların sağlanması gerekir. Bu anlamda objektif unsurların, eserin fikri bir içeriğe sahip olması ve basılması veya çoğaltılması olduğu söylenebilirken sübjektif unsurun, eserin basılması veya çoğaltılması filininin, yayımlanması amacıyla yapılması olduğu söylenebilir⁹⁵. Yayın ise “basılmış eserin herhangi bir şekilde kamuya sunulması” şeklinde tanımlanmıştır (BasK., md.2-b).

⁹² Bkz. TCK m.132/3, 133/3, 134/2, 218, 220/8, 226/2-5, 267/1-9, 269/5, 318/2. Belirtmek gerekir ki Kanun koyucu kimi suçlar açısından açıkça basın ve yayın yolu ile işlenmesine değinmemekle birlikte suçun, basın ve yayın yolu işlenmesi ile aleniyet hususunun gerçekleşeceği de ifade edilmektedir. Fatih Selami Mahmutoglu, “Türk Ceza Kanunu'nda Yer Alan Basın Yayına İlişkin Bazı Hükümlerin Genel Olarak Değerlendirilmesi”, *Fasikül Hukuk Dergisi*, 3/14, (Ocak 2011), s. 30.

⁹³ Basın Kanunu (BasK.), Resmi Gazete 25504 (26 Haziran 2004) 5187.

⁹⁴ Mahmutoglu, “Basın Yayına İlişkin Hükümler”, 14.

⁹⁵ Mahmutoglu, “Basın Yayına İlişkin Hükümler”, 14. Öğretide, objektif şartları, maddi varlık, düşünsel içerik ve çoğaltma şartı; sübjektif şartın ise çoğaltmanın yayımlanmak üzere yapılması şartı olarak tanımlandığını da görmekteyiz. Ayrıntılı bilgi için bkz. Bayındır vd. *Kitle İletişim Hukuku*, 102 vd.

TCK açısından “*Basın yayın aracı*”nın, *görsel, işitsel, yazılı ve elektronik kitle iletişim araçlarının her türlü şekli*” olarak anlaşılması gerektiği ifade edilmektedir⁹⁶. Bu anlamda basılı yayınları yapan araçlarla birlikte radyo, televizyon, internet, online platformlar⁹⁷ da bu kapsamda kabul edilmektedir.

İlgili bendin tatbiki için muhatap bulmak maksadıyla gerçeğe aykırı açıklamaların, kitle iletişim vasıtaları ile üçüncü kişilere sunulması ve muhatapların, basın ve yayın araçlarının sağladığı kolaylık ile hataya düşürülmüş olması şeklinde iki şartın gerçekleşmesi gerektiği ileri sürülmektedir⁹⁸.

2. Basın ve Yayın Araçlarının Sağladığı Kolaylıktan Yararlanma Konusu

Dolandırıcılık suçunun, basın ve yayın araçlarının sağladığı kolaylıktan yararlanmak suretiyle işlenmesi, bu basın ve yayın araçlarının, hile açısından *araç olarak* kullanılmasına bağlıdır⁹⁹. Bu araçlar, mevcut hilenin güçlendirilmesi amacıyla da kullanılabilir¹⁰⁰. Bununla birlikte hangi hallerde basın ve yayın araçlarının dolandırıcılık suçu açısından *araç olarak* kullanıldığı hususu tartışmalıdır.

Kanun koyucunun, dolandırıcılık suçunun “*d) Kamu kurum ve kuruluşlarının, kamu meslek kuruluşlarının, siyasi parti, vakıf veya dernek tüzel kişiliklerinin araç olarak kullanılması suretiyle*” ve “*f) Bilişim sistemlerinin, banka veya kredi kurumlarının araç olarak kullanılması suretiyle*” nitelikli halleri açısından “*araç olarak kullanılma*” ibaresine yer vermesine rağmen basın ve yayın araçları açısından bunların “*sağladığı kolaylıktan yararlanma*” ibaresini tercih etmesinin bilinçli bir tercih olup olmadığı belirsizdir. 158’inci maddenin gerekçesinde de bu ayrıma ilişkin bir açıklama mevcut değildir.

Lafzi bir yorumla, “*araç olarak kullanma*”nın, bahse konu araçların kullanımının hile açısından mutlaka bu araçların niteliğinden yararlanma; “*sağladığı kolaylıktan yararlanma*” ifadesinin ise, bu araçların suçun işlenmesinde kullanılmasının doğrudan doğruya faile avantaj sağladığı şeklinde yorumlanması mümkündür¹⁰¹. Bununla birlikte, ceza hukukunun temel mantığı açısından meseleye

⁹⁶ Kazancı -Zeyrek, “Dolandırıcılık” 556.

⁹⁷ Aydın, “Dolandırıcılık”, 685.

⁹⁸ Başbüyük, *Dolandırıcılık Suçunda Hile Unsuru*, 236.

⁹⁹ Kazancı-Zeyrek, “Dolandırıcılık” 556.

¹⁰⁰ Kazancı -Zeyrek, “Dolandırıcılık” 556. Bu anlamda hilenin basın ve yayın araçlarının sağladığı kolaylıktan yararlanmak suretiyle desteklenmesi de nitelikli hale örnek teşkil etmektedir. Mesut Bilen, *Türk Ceza Hukukunda Dolandırıcılık Suçu*, (Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2012), 225.

¹⁰¹ Ayrıma ilişkin olarak, bilişim sisteminin mağdurun aldatılmasını sağlamayıp sadece mağdura ulaşılmasını kolaylaştırmakta olduğu, bilişim sisteminin sağladığı kolaylıktan yararlanmaktan değil, bilişim sisteminin suçta araç olarak kullanılmasından bahsedildiğinden hareketle sistemin, hile açısından bir fonksiyon arz etmesi gerektiği ifade edilmektedir. Beyza Melek Eryiğit, *Dolandırıcılık Suçu ve Özel Olarak Bilişim Sistemlerinin, Banka veya Kredi Kurumlarının Araç Olarak Kullanılması Suretiyle Nitelikli Dolandırıcılık Suçu*, (İstanbul: Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019), 84, 85. Bir

yaklaşıldığında, her iki nitelikli hal açısından da suçun işlenmesinde, bu araçların bir fonksiyon icra etmesi, hileyi meydana getiren veya mevcut hileyi artıran bir işlev görmesi gerektiği ifade edilebilir. TCK'nın 6'ncı maddesinin gerekçesinde, basın ve yayın yoluyla işlenme ifadesinin, sadece kitle iletişim araçlarına işaret etmekte olup bireysel iletişimin bu bent kapsamında değerlendirilemeyeceği belirtilmektedir. Öğretide, basın ve yayın araçlarının, suçun icrasında doğrudan doğruya kullanılmış olmasından bahsedilmediği bu araçların sağladığı kolaylıktan yararlanmanın gerektiği de ifade edilmiştir¹⁰².

Kanaatimizce meseleye iki türlü yaklaşmak mümkündür. Buna göre, birinci görüş açısından, bir kimsenin sadece ilan vermesi ve ardından bu ilan aracılığıyla iletişim kurduğu kişileri dolandırması ihtimalinde, basın yayın ve araçları, sadece mağdurlara ulaşmakta bir vasıta olarak kullanıldığı için nitelikli halden söz edilemez. Oysa, bir kimse, kanser hastası olduğu yalanıyla bir gazeteye ilan verir ve bu yalanla kendisine menfaat sağlarsa bahse konu nitelikli hal gerçekleşir¹⁰³. Bu durumda, fail, gerçek olmayan bir durumun bir basın organında yayınlaması suretiyle aldatma eylemi açısından bu araçların sağladığı kolaylıktan yararlanmış olmaktadır¹⁰⁴. Bir diğer görüşe göre de basın ve yayın aracı üzerinden ilan vererek mağdura ulaşan kişinin, dolandırıcılık suçunun icra hareketlerine basın ve yayın aracı üzerinden devam etmemesi, nitelikli hali teşkil etmez¹⁰⁵.

TCK m.6/1-g'de "*Basın ve yayın yolu ile deyiminden; her türlü yazılı, görsel, işitsel ve elektronik kitle iletişim aracıyla yapılan yayınlar (...) anlaşılır*" ibaresi, TCK'da suçun "*basın ve yayın yolu ile*" işlenmesine ilişkin olan hükümlerde tatbik imkânı bulan ve bu anlamda BasK. esas alınarak değerlendirme yapılması gereken bir düzenlemedir. Basın ve yayın araçlarının sağladığı kolaylıktan yararlanma ifadesi ise TCK'da sadece dolandırıcılık suçu açısından yer verilen bir ibare olup, bu noktada önemin *basın ve yayına* değil de *basın ve yayın araçlarının sağladığı kolaylıktan yararlanma sureti ile işlenmesine* verildiği söylenebilir. Bu itibarla, dolandırıcılık suçunun işlenmesinde herhangi bir biçimde araç olarak kullanma, ister mağdurlara ulaşmada bir vasıta olsun isterse de hileyi ortaya koyma veya mevcut hileyi güçlendirme için kullanılсын, bahse konu nitelikli halin tatbik edilmesi gerekir.

görüğe göre, araç olarak kullanma ifadesi, kolaylıktan yararlanmaya göre daha dar bir anlam içermektedir. Başbüyük, *Dolandırıcılık Suçunda Hile Unsuru*, 230.

¹⁰² Koca-Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 824.

¹⁰³ Nurşen Selen Agin, *Türk Ceza Hukuku'nda Bilişim Sistemlerinin Araç Olarak Kullanılması Suretiyle Dolandırıcılık Suçu*, (İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019) 134.

¹⁰⁴ Agin, *Bilişim*, 134, 135

¹⁰⁵ Metin, *Dolandırıcılık Suçunun Nitelikli Halleri*, 104. Benzer şekilde, ilanın sadece mağdura ulaşmada bir vasıta olarak kullanılmasının bu bent kapsamında değerlendirilmemesi gerektiğine ilişkin bkz. Şahin, *Dolandırıcılık Suçu*, s. 380.

Konu ile ilgili son olarak nitelikli halin, sadece basın mensuplarınınca mı yoksa herkes tarafından bu araçların kullanılması halinde mi tatbik alanı bula-çağı hususunun belirsiz olduğu gerekçesiyle eleştirildiği söylenebilir¹⁰⁶. Öğre-tide, nitelikli hal açısından, araçları kimin kullandığının bir önemi olmadığı ifade edilmektedir¹⁰⁷. Zira kanun koyucu, nitelikli hale ilişkin özgülemeyi, fail değil araç odaklı yapmıştır. Bununla birlikte, basın ve yayın mensupları tarafından bu araçlarla suçun işlenmesi, daha ağır cezayı gerektiren nitelikli hal olarak tercih edilebilirdi. Ancak günümüzde basın ve yayının kapsamının oldukça genişlediği, vatandaş muhabirliğinin yaygınlaştığı göz önünde bulundurulduğunda, bu ihti-malin, adaletsizliklere neden olabileceği söylenebilir.

3. Bilişim Sistemlerinin Araç Olarak Kullanılması Suretiyle İşlenmesi Halinden Farkı

TCK'nın 158'inci maddesinin 1-f bendinde, dolandırıcılık suçunun, bilişim sistemlerinin araç olarak kullanılması suretiyle işlenmesi nitelikli hal olarak dü-zenlenmiştir. Bilişim sistemi, “*bilgileri otomatik işleme tabi tutan sistem*” şeklin-de ifade edilmektedir¹⁰⁸. Bu açıdan, “*gönderebilme*”, “*alabilme*”, “*toplayıp depo-layabilme*”, “*otomatik işlemlere tabi tutma* ve “*manyetik olma*” niteliklerini haiz bir sistem, bilişim sistemi olarak kabul edilecektir¹⁰⁹.

¹⁰⁶ Kazancı -Zeyrek, “Dolandırıcılık” 557. TCK m.158/1-f bendi ile yapılan mukayese neticesinde, “basın ve yayın araçlarının dolandırıcılık suçunun işlenişinde araç olarak kullanılması” şeklindeki ifadenin, bu fiilin sadece basın mensupları tarafından işlenebileceği anlamına geleceği vurgulanmıştır. Bu gö-rüşe göre, aslında bent ile hedeflenen, bahse konu araçların, dolandırıcılık suçu açısından söz konusu olan hileli davranışın, kişilere yöneltilmesi bakımından bir kolaylık sağlamasıdır. Korkmaz, “Dolandır-ıcılık Suçu”, 1425. Öğretide Şahin de nitelikli halin uygulanmasının nedeninin basın ve yayına araçları-nın suçun işlenmesinde araç olarak kullanılması değil bu araçların, suçun işlenişinde özel bir kolaylık sağlaması olduğunu ifade etmektedir. Şahin, *Dolandırıcılık Suçu*, s. 379.

¹⁰⁷ Aydın, “Dolandırıcılık”, 685; Tezcan vd., *Teorik ve Pratik*, 909; Centel vd., *Kişilere Karşı*, 532; Başbüyük, *Dolandırıcılık Suçunda Hile Unsuru*, 237; Koca-Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 824; Külçe, *Dolandırıcılık Suçu*, 85; Bilen, *Dolandırıcılık Suçu*, 226; Metin, *Dolandırıcılık Suçunun Nitelikli Halleri*, 103.

¹⁰⁸ Korkmaz, “Dolandırıcılık Suçu”, 1422. Belirtelim ki öğretide haklı olarak bu nitelikli halin, kendisi ile ilgisiz “banka veya kredi kurumlarının araç olarak kullanılması suretiyle” işlenmesi nitelikli hali ile birlikte düzenlenmesi eleştirilmektedir. Bilen, *Dolandırıcılık Suçu*, 220.

¹⁰⁹ Korkmaz, “Dolandırıcılık Suçu”, 1422. Tanım için ayrıca bkz. Aydın, “Dolandırıcılık”, 684; Atalan, “158/1-f ve 245/1. Maddelerinde Düzenlenen Suçlar” 30; Tezcan vd., *Teorik ve Pratik*, 906; Centel vd., *Kişilere Karşı*, 529; Özbek vd., *Özel Hükümler*, 738; Şaban Cankat Taşkın, *Bilişim Suçları*, (Bursa: Beta, 2008), s. 3.; Eryiğit, *Dolandırıcılık Suçu*, 63 vd. Türk ceza kanunu'nun 158/1-f ve 245/1. Mad-delerinde düzenlenen suçlar ve bu suçlar arasındaki ilişki sorunsalı, TBB Dergisi 2022 (161), s. 30. Şüphesiz gelecekte meydana gelecek teknolojik gelişmeler, bilişim sistemine ilişkin tanımın da de-ğişmesine neden olacaktır. M. Siddık Çinko, “Bilişim Sistemlerinin Araç Olarak Kullanılması Suretiyle Dolandırıcılık (Türk Ceza Kanunu Uygulaması)”, *Terazi Hukuk Dergisi*, 14/158, (Ekim 2019), 1971. Belirtmek gerekir ki bilişim suçları ile bilişim yoluyla işlenen suçların birbirinde farklı olduğu belirtir-lerken bilişim yoluyla işlenen suçların, hırsızlık, dolandırıcılık, hakaret vb. gibi asayiş suçlarının bilişim teknolojileri kullanılarak işlenmesi; bilişim suçlarının ise her türlü teknoloji kullanılarak, kanuni olmayan yollarla kişisel ya da kurumsal bilgisayarlarda, sistemler üzerinde zarar verici etki bırakmak

Bilişim sistemi; bilgisayarlar, yazılımlar, banka ve kredi kartları, cep telefonları, elektronik imza, pos cihazlarını da içeren geniş bir alanda kabul edilmektedir¹¹⁰. Bununla birlikte öğretide, hesap makinesi, elektronik tartı, takometre, gibi programlandığı şekilde çalışan aygıtların, veri toplama ve işleme fonksiyonundan yoksun oldukları için nitelikli hal kapsamında olmadığı belirtilmektedir¹¹¹. Öğretide, bendin tatbik alanı bulması için bilişim sisteminin, suçta araç olarak kullanılması ve fail ile mağdurun yüz yüze gelmemesi gerektiği ifade edilmektedir¹¹². Ayrıca dolandırıcılık suçunun bu nitelikli halinden bahsetmek için, hileli hareketlerin kişilere yönelmesi gerekir; sistemlerin teknik açıklarından yararlanarak menfaat temini etmek ise hırsızlığın 142/2-e bendindeki nitelikli haline ya da 244/4'teki suç tipine sebebiyet verir¹¹³. Kişinin, bilgileri otomatik olarak işleme tabi tutan manyetik sistemlerden araç olarak yararlanmak suretiyle dolandırıcılık suçunu işlemesi halinde dolandırıcılık suçunun, bilişim sistemlerinin araç olarak kullanılmak suretiyle işlendiği söylenebilir¹¹⁴.

Kişilerin, e-posta ya da sosyal medya hesaplarının ele geçirilerek dolandırılması, internet üzerinden yapılan satımlar¹¹⁵, bir bankadan gönderilmiş izlenimi meydana getirir internet sitesi üzerinden bedava hizmet sağlandığı söylenmesine rağmen uluslararası telefon görüşmesi üzerinden tarife tatbiki, sosyal medya hesabı ele geçirilen kişinin, hesap listesindeki kişilerle iletişime geçilerek menfaat sağlanması örnekleri¹¹⁶ bu kapsamda görülmektedir¹¹⁷. Bununla birlikte, failin, başkasına ait hesaba girmek suretiyle muhatapla iletişime geçmesinin, bu sistemin

olduğu ifade edilmektedir. Ümit Sönmez, "Bilişim Sistemleri Aracılığıyla Dolandırıcılık Suçu", *Dicle Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dicle Adalet Dergisi*, 1/2, (2017), s. 51. Benzer bir ayrıma doğrudan bilişim (gerçek bilişim) ve dolayısıyla bilişim suçu (bilişim bağlantılı suç) şeklinde de rastlamak mümkündür. Çinko, "Bilişim Sistemlerinin Araç Olarak Kullanılması" 1972.

¹¹⁰ Korkmaz, "Dolandırıcılık Suçu", 1423. Yine "tablet, ATM (Automated Teller Machine), POS (Point of Sale) ve telefonlar", Atalan, "158/1-f ve 245/1. Maddelerinde Düzenlenen Suçlar", 31.

¹¹¹ Başbüyük, *Dolandırıcılık Suçunda Hile Unsuru*, 226.

¹¹² Korkmaz, "Dolandırıcılık Suçu", 1424. Ayrıca bkz. Aydın, "Dolandırıcılık", 684.

¹¹³ Çinko, "Bilişim Sistemlerinin Araç Olarak Kullanılması", 1973. TCK'nın 142/2 e düzenlemesi hırsızlık suçunun daha ağır cezayı gerektiren hallerinden olan ve suçunu "e) Bilişim sistemlerinin kullanılması suretiyle" işlenmesine ilişkin olup 244/4'üncü maddedeki düzenleme ise sistemi engelleme, bozma, verileri yok etme veya değiştirme suçuna ilişkin olarak "(4) Yukarıdaki fıkralarda tanımlanan fiillerin işlenmesi suretiyle kişinin kendisinin veya başkasının yararına haksız bir çıkar sağlamanın başka bir suç oluşturulmaması halinde, iki yıldan altı yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezasına hükmolünür" şeklindeki bir hüküm içermektedir.

¹¹⁴ Koca-Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 822.

¹¹⁵ Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 682, 683.

¹¹⁶ Tezcan vd., *Teorik ve Pratik*, 906.

¹¹⁷ Bilişim sistemleri aracılığıyla işlenen dolandırıcılık suçu açısından tercih edilen yöntemlerde de çoğunlukla, basın ve yayının tercih edildiği görülmektedir. Bilişim sistemleri aracılığıyla işlenen dolandırıcılık türleri hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Sönmez, "Bilişim Sistemleri", 51 vd.

hileli açıklamaları muhataba ulaştırmak üzere iletişim aracı olarak kullanıldığı şeklinde yorumlanmaması gerektiği belirtilmiştir¹¹⁸. Bu durumun, başkasının cep telefonunu ele geçiren kimsenin, o kimseymiş gibi muhataplarını dolandırmak amacıyla mesaj göndermesi vb. hareketler ile aynı olduğu; oysa GSM üzerinden gerçekleştirilen hileli hareketlerin, bilişim sistemlerinin araç olarak kullanılması suretiyle işleme olarak kabul edilemeyeceği ifade edilmektedir¹¹⁹.

Bilişim sisteminin, hileli hareketler açısından araç olarak kullanılması gerektiği, aldatmanın ardından yarar sağlanma aşamasında bu sistemlerden yararlanılmasının ise bahse konu nitelikli bent kapsamında görülemeyeceği ifade edilmiştir¹²⁰. İnternet sitesinin araç olarak kullanılmasının, bu nitelikli hal kapsamında değerlendirileceğine ilişkin Yargıtay görüşü, suçun basın veya yayın araçlarının sağladığı kolaylık suretiyle işlenmesi şeklinde düzenlenen bent ile uyumsuzluğu sebebi ile eleştirilmektedir¹²¹. Basın ve yayın araçlarının sağladığı kolaylıktan yararlanmadan farklı olarak bu bilişim sistemi araçları açısından, araç olarak kullanmanın yeterli olmasının adilane olmadığı öne sürülmektedir¹²². Bentte yer alan “sağladığı kolaylık” ifadesinin, basın ve yayın araçlarının, ikna edicilik gücünden yararlanılması noktasında daraltıcı bir yoruma sevk ettiği söylenmektedir¹²³. Daha önce ifade ettiğimiz üzere, bu bendin tatbik edilebilmesi için bilişim sisteminin bir unsurundan yararlanmış olmanın yeterli olmadığı, sistemin, doğrudan aldatıcı hareketin bir unsuru olması gerektiği ifade edilmiştir¹²⁴.

Bahse konu bendin ve dolandırıcılık suçunun oluşabilmesi için gerçek kişinin aldatılmasında bilişim sisteminin araç olarak kullanılması gerekir ki hile, eğer gerçek kişiye değil de bilişim sistemine yöneltilirse, TCK m. 244, 245’inci maddedeki suç tipleri oluşur¹²⁵. Bilişim sistemlerinin araç olarak kullanılması

¹¹⁸ Başbüyük, *Dolandırıcılık Suçunda Hile Unsuru*, 229.

¹¹⁹ Başbüyük, *Dolandırıcılık Suçunda Hile Unsuru*, 229, 230.

¹²⁰ Korkmaz, “Dolandırıcılık Suçu”, 1428.

¹²¹ “Saniğin, www.sahibinden.com isimli internet sitesine... ismi ile satılık araç ilanı verdiği, ilandaki numarayı arayan katılana bu kez de ismini ... olarak söyleyip aracın satışı konusunda pazarlık yapıp anlaşıkları, saniğin aracın vergi borcunu kapatması gerektiğini söyleyip para istemesi üzerine katılanın 750,00 TL parayı saniğin adına açılmış banka hesabına havale ettiği, ertesi gün katılabı tekrar arayan saniğin bu kezde Ankara’ya aracın satışı için geldiğini, ancak parasının olmadığını söyleyip katılandan tekrar 400,00 TL para göndermesini istediği, bunun üzerine katılanın bu miktar parayı yine aynı hesaba havale etmesi ile birlikte saniğin, katılanın aramalarına cevap vermediği, olayda” bu bendin uygulandığı ifade edilmiştir. Yargıtay 15. Ceza Dairesi’nin, 7 Aralık 2017 tarih ve 24187/26381 sayılı kararı ve açıklamalar için bkz. Tezcan vd., *Teorik ve Pratik*, 906, 907.

¹²² Tezcan vd., *Teorik ve Pratik*, 906, 907.

¹²³ Başbüyük, *Dolandırıcılık Suçunda Hile Unsuru*, 240.

¹²⁴ Eryiğit, *Dolandırıcılık Suçu*, 84.

¹²⁵ Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 683. Ayrıca bkz. Akbulut, “Hile”, 2274. Öğretilde, bilgisayar ve bilişim sistemlerinin iradeleri olmaması sebebi ile hukuka aykırı veri girilmek suretiyle bilgisayarların aldatılması eylemlerinin, dolandırıcılık suçu olarak kabul edilemeyeceği ifade edilmiştir. Yazıcıoğlu,

suretiyle dolandırıcılık suçunun işlenmesi, TCK'nın m.244/4'üncü maddesinde yer alan, sistemi engelleme, bozma, verileri yok etme veya değiştirme suçunun işlenmesi suretiyle kişinin kendisinin veya başkasının yararına haksız bir çıkar sağlamasına ilişkin düzenleme ve TCK'nın 245/1'inci maddesinde yer alan banka veya kredi kartlarının kötüye kullanılması düzenlemeleri ile ilişkisi de önem arz etmektedir. TCK'nın 244/4'üncü maddesi “*Yukarıdaki fıkralarda tanımlanan fillerin işlenmesi suretiyle kişinin kendisinin veya başkasının yararına haksız bir çıkar sağlamasının başka bir suç oluşturulmaması halinde (...)*” şeklinde düzenlendiğinden, bu ihtimalde, dolandırıcılığa ilişkin hükmün uygulanması gerektiği ifade edilmektedir¹²⁶. TCK m.245'te yer alan banka ve kredi kartlarının kötüye kullanılması suçunun oluşması halinde ise konunun farklı neviden fikri içtima hükümleri dikkate alınarak değerlendirilmesi gerekir¹²⁷.

Esasen internet üzerinde meydana gelen dolandırıcılıklar bakımından hangi nitelikli unsurun tatbik edileceği, internetin niteliği ile doğrudan ilgilidir. Bu anlamda internetin bir bilişim sistemi olduğu şüphesiz ise de aynı zamanda bir basın ve yayın aracı olarak kullanıldığı da gözden kaçmamalıdır¹²⁸. Gazetelerin internet siteleri ile ilan siteleri arasında herhangi bir fark olmadığını savunan bir görüşe göre her ikisi de bilişim faaliyeti destekli basın yayın aracıdır¹²⁹.

Bu konuda yapılan bir ayrıma göre, bir kimsenin cep telefonuna SMS ile reklam gönderilmesi ile bunun internet aracılığıyla yapılması ihtimallerinde ne hileli hareket ne de bilişim sistemi açısından özel bir aldaticılık durumu mevcuttur¹³⁰. Ancak failin, internet sitesi vasıtasıyla, sistem üzerinden mağdurla doğrudan iletişime geçmesi ihtimalinde, bilişim sisteminin, hem mağdura araç olarak ulaşmakta kolaylık elde ettiği hem de sistemi bir araç kullandığından hareketle daha ağır cezayı gerektiren nitelikli hal olan TCK m.158/1-f'nin tatbik edilebileceği söylenmektedir¹³¹.

“Hırsızlık Suçu”, 778. Bu nitelikli hal açısından muhatabın, gerçek kişi olması gerektiği konusunda bkz. Özbek vd., *Özel Hükümler*, 739; Centel vd., *Kişilere Karşı*, 530.

¹²⁶ Centel vd., *Kişilere Karşı*, 530. 244/4'üncü madde metninde “*başka bir suç oluşturulmaması*” ifadesine yer verilmesine rağmen gerekçede, failin daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturulmaması şeklinde bir açıklamaya yer verilmesi, öğretilde haklı olarak eleştirilmektedir. Bu görüşe göre gerekçe, cezanın belirlenmesinde belirleyici olmadığından, gerçekleşen diğer suçun cezası ne olursa olsun, fail o suçtan ceza verilmelidir. Taşkın, *Bilişim Suçları*, s. 57. Bununla birlikte yazarın da ifade ettiği üzere en doğrusu, madde metninin, gerekçeye uygun olarak değiştirilmesidir. Taşkın, *Bilişim Suçları*, s. 58.

¹²⁷ Centel vd., *Kişilere Karşı*, 530.

¹²⁸ *Dolandırıcılık Suçu*, 83.

¹²⁹ Yazar haklı olarak bu ihtimalde, gazetelerin internet sitelerinin basın ve yayın aracı olarak kabul edilip de ör. sahibinden.com gibi sitelerin bilişim sistemi aracılığıyla işlenen nitelikli hal kapsamında sayılmasını eleştirmektedir. Eryiğit, *Dolandırıcılık Suçu*, s. 84.

¹³⁰ Eryiğit, *Dolandırıcılık Suçu*, 84.

¹³¹ Eryiğit, *Dolandırıcılık Suçu*, 84, 85.

Kanaatimizce bilişim sisteminlerinin gerçek kişilerin aldatılmasında bir araç işlevi görmesi halinde TCK m.158/1-f bendi uygulanmalıdır. Zira bu bentte *araç olarak kullanılması* ifadesine yer verilmiştir. Bilişim sistemlerinin aynı zamanda basın ve yayın aracı olarak da kullanılabilirdiği düşünüldüğünde, TCK m.158/1-g bendinin “*Basın ve yayın araçlarının sağladığı kolaylıktan yararlanmak*” şeklindeki düzenlemesinin, TCK m.158/1- f bendindeki *araç olarak kullanılma* ifadesi ile birlikte değerlendirilmesi gerektiği açıktır. Esasen, basın ve yayın aracının aynı zamanda bilişim sistemi olması halinin daha ağır cezayı gerektiren bir hal olarak düzenlenmesi düşünülebilirdi. Basın ve yayın araçlarının sağladığı kolaylıktan yararlanmak ifadesinin ister mağdurlara ulaşmada bir kolaylık sağlaması isterse de hilenin sergilenme ve artırılması için söz konusu olsun 158/1-g bendinin tatbik edilmesi gerektiği düşüncesindeyiz. Aksi bir değerlendirmenin, bentlerin tatbiki açısından adaletsiz sonuçlara yol açacağını düşünmekteyiz. Mevcut durumda, her iki nitelikli halin aynı olayda gerçekleşmesi ihtimalinde, TCK m.61 in gerekçesinden hareketle ve 158’inci maddede “*Ancak, (e), (f), (j), (k) ve (l) bentlerinde sayılan hâllerde hapis cezasının alt sınırı dört yıldan, adli para cezasının miktarı suçtan elde edilen menfaatin iki katından az olamaz*” şeklindeki düzenleme dikkate alınarak suçun, bilişim sistemlerinin araç olarak kullanılması suretiyle işlenmesi şeklindeki nitelikli halinden hüküm tesisi gerekmektedir. Ayrıca bu ihtimalde üst sınıra yaklaşarak ceza verilmesi gerektiği düşüncesindeyiz. Bununla birlikte TCK m.158/1-f ile 158/1-g bentlerinin, teknolojik gelişmeler ışığında yeniden düzenlenmesi gerektiği kanaatindeyiz.

4. Sosyal Medya Üzerinden Dolandırıcılık

Kişinin, sosyal medya hesaplarında kendisini olduğundan farklı bir şekilde tanıtır ve bu şekilde kandırdığı kişilerden menfaat elde etmesi, dolandırıcılık suçunun bilişim sistemlerinin araç olarak kullanılması suretiyle işlenmesine (TCK m.158/1-f) örnek teşkil etmektedir¹³². Failin, başkasının sosyal medya hesabına girerek dolandırıcılık suçunu işlemesi halinde ise öncelikle 243/1’inci maddedeki bilişim sistemine izinsiz girme suçu gerçekleşir¹³³. Sosyal medya hesabına yahut e-posta adresine girerken sistemin işleyişinin engellenmesi ve bozulması durumunda TCK m.244/1; sistemdeki verilere zarar vermesi yahut şifrenin kırılması suretiyle sisteme erişim imkânsız hale gelmişse 244/2’nci fıkradaki suçun oluşacağı belirtilmektedir¹³⁴. Failin, sosyal medya hesabı üzerinden birden fazla mağdura yönelik toplu mesaj göndermesi ihtimalinde, TCK m.43/2 hükmünün tatbik edilmesi gerektiği söylenmiştir¹³⁵. Belirtelim ki Yargıtay, bir kimsenin, başkası-

¹³² Atalan, “158/1-f ve 245/1. Maddelerinde Düzenlenen Suçlar”, 45.

¹³³ Atalan, “158/1-f ve 245/1. Maddelerinde Düzenlenen Suçlar”, 46.

¹³⁴ Atalan, “158/1-f ve 245/1. Maddelerinde Düzenlenen Suçlar”, 46.

¹³⁵ Atalan, “158/1-f ve 245/1. Maddelerinde Düzenlenen Suçlar”, 46.

nın sosyal medya hesabının şifresini kırarak, hesap sahibi kişi gibi davranmak suretiyle, bu kimsenin sosyal medya hesabının listesindeki kişilerden menfaat sağlanmasını, bilişim sistemlerinin araç olarak kullanıldığı nitelikli dolandırıcılık olarak değerlendirmektedir¹³⁶.

Sosyal medya vasıtasıyla suçun işlenmesine örnek olarak verilen haller, çoğunlukla suçun bilişim araçlarının kullanılması ile kesişmektedir. Örneğin “*arkadaş dolandırıcılığı*” olarak adlandırılan ve bilişim sistemi aracılığıyla işlenen suçlara örnek verilen yöntem açısından kişi, kendisini farklı şekilde tanıtarak, internet ortamında yakınlık kurduğu kişilerden yardım adı altında para talep etmektedir¹³⁷. Yine “*oltalama (yemleme)*” olarak adlandırılan bir yöntemde de tanınmış ulusal ya da uluslararası bir firmanın veya kişinin, fail ya da faillerce taklit edilmesi, bunlara ait resmi sitelerin kod ve tasarımlarının kopyalanarak sahte internet siteleri yapılarak işlenebilmektedir¹³⁸. Sosyal medya, bir basın ve yayın aracı olarak kullanılabilir gibi bireysel iletişim aracı olarak da kullanılabilir. Dolayısıyla, sosyal medya aracılığıyla işlenen dolandırıcılık suçunda, basın ve yayın araçlarının sağladığı kolaylıktan yararlanma ancak sosyal medyanın, bu amaçla kullanıldığı dolandırıcılık fiilleri açısından söz konusu olabilir. Elbette bu durumda hem bilişim sistemlerinin araç olarak kullanılması hem de basın ve yayın araçlarının sağladığı kolaylıkla ilgili bentlerin tatbik alanı bulunduğu ve yukarıda ifade ettiğimiz üzere failin TCK m.61’in gerekçesinden hareketle en ağır cezayı gerektiren nitelikli hal olan TCK m.158/1-f bendinde öngörülen ceza ile cezalandırılması gerektiğini ve cezanın, üst sınıra yaklaşılarak verilmesi gerektiğini ifade etmek istiyoruz.

5. İnternet Aracılığıyla Yapılan İlanlarla Dolandırıcılık Konusunda Yargıtay’ın Yaklaşımı

Dolandırıcılık suçunun, basın ve yayın araçlarının sağladığı kolaylıktan yararlanma suretiyle işlenmesi nitelikli haline ilişkin yol gösterici olmasını beklediğimiz Yargıtay kararlarında yeknesaklık söz konusu değildir.

¹³⁶ “*Sanığın, olay tarihinde kendi adına olan cep telefonu hattı ile internete girmek suretiyle şikayetçi C... S...’in e-mail ve buna bağlı oluşturduğu facebook hesabının şifresini kırmak suretiyle şikayetçinin izni ve bilgisi olmaksızın erişim sağladığı ve şikayetçinin erişimini şifresini değiştirerek engellediği, ardından da arkadaş listesinde bulunan şikayetçi C... C...’dan 290 TL para göndermesini isteyerek, bu parayı internette oyun satın aldığı M... Z... E... hesabına gönderttiği, şikayetçi E... U...’dan ise babası adına olan cep telefonu numarasına cebe havale yöntemi ile 60 TL para göndertmek suretiyle şikayetçiler C... C... ve E... U...’a karşı bilişim sistemlerinin araç olarak kullanılması suretiyle dolandırıcılık suçunu işlediği tüm dosya kapsamından anlaşıldığından mahkemenin kabulünde bir isabetsizlik görülmemiştir.*” Yargıtay 15. Ceza Dairesi (Yargıtay K. 2018/2664), (17 Nisan 2018).” Karar için bkz. Çinko, “Bilişim Sistemlerinin Araç Olarak Kullanılması”, 1975.

¹³⁷ Sönmez, “Bilişim Sistemleri”, 52.

¹³⁸ Sönmez, “Bilişim Sistemleri”, 51, 52. Konu hakkında ayrıca bkz. Şahin, *Dolandırıcılık*, s. 377.

Sorun, özellikle internet üzerinden yapılan ilanlar açısından tartışma konusu olmuştur. Yargıtay, birçok kararında internet üzerinden yapılan ilanlar açısından basın ve yayın yoluyla nitelikli dolandırıcılık durumunun oluşup oluşmayacağına ilişkin farklı içtihatlar arz etmiştir. Bu anlamda Yargıtay'ın kimi kararlarında, ilanın gazetede veya internet sitesinde verilir verilmeyeceğine bakmaksızın suçun nitelikli haline işaret ettiği görülmektedir¹³⁹. Yargıtay, diğer bir kısım kararında ise ilanın aldatıcılık özelliğinin bulunup bulunmadığının araştırılarak duruma göre bir değerlendirme yapılmasına işaret etmiştir¹⁴⁰. Yüksek Mahkeme, gazetede

¹³⁹ “İddianame içeriğinde şüphelinin kendisine ait olmayan, herhangi bir yetkisi ve vekâleti olmayan evi kendisininmiş gibi göstererek gazeteyle ilan verip bu ilan üzerine arayan mağdura haricen satarak 400 Lira kaporo aldığı belirlenmesi ve mağdurun aşamalarda ilk buluşmada tapuyu görme imkanının bulunmadığını, gazete ilanına güvenerek sanığa 400 Lira kapora verdiğini beyan etmesi karşısında sanığın eyleminin, 5237 sayılı TCK'nun 158. maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinde düzenlenen Basın ve yayın araçlarının sağladığı kolaylıktan yararlanmak suretiyle dolandırıcılık” suçunu oluşturup oluşturmayacağını tartışılması gerekmektedir”. Yargıtay Ceza Genel Kurulu (Yargıtay), 2013/135 K. (9 Nisan 2013). “İddianame içeriğinde “şikâyetçinin, şüphelinin gazeteyle verdiği ilanı görüp spor malzemesi sipariş ettiği, ancak parasını göndermesine karşın kendisine kâğıt ve naylon parçaları gönderilmek suretiyle dolandırıldığı” hususunun dava konusu yapılması nedeniyle bu konuda bir araştırma yapıp, söz konusu gazete sayfası da temin edilerek incelendikten sonra sanığın eyleminin, 5237 sayılı Türk Ceza Yasasının 158. maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinde düzenlenen “Basın ve yayın araçlarının sağladığı kolaylıktan yararlanmak suretiyle dolandırıcılık” suçunu oluşturup oluşturmayacağını tartışılması, (...) gerekmektedir”. Yargıtay Ceza Genel Kurulu (Yargıtay), 2012/204 K. (22 Mayıs 2012). “Sanık tarafından bir gazetenin 08 Kasım 2006 tarihli baskısında Renault marka araçlara ait ilanlar kısmında “2000 Toros 6,550- Orjinal LPG li ...” şeklinde ilan verdiği, kendisini alıcı olarak arayan katılana gerçekte böyle bir araba satmadığı halde araç satıyormuş gibi davranıp pazarlık yaptığı, anlaştığı, banka havalesi suretiyle 250 TL kaporo aldığı, vermiş olduğu telefonlara daha sonra başkaları çıkarak değişik bahanelerle katılanı caydırmaya ve bıktırmaya çalıştıkları, sanığın böylece katılanın 250 TL'sini mal edindiği anlaşıldığından basın ve yayın araçlarının sağladığı kolaylıktan yararlanmak suretiyle nitelikli dolandırıcılık suçunun oluştuğuna yönelik kabulde bir isabetsizlik görülmemiştir”, Yargıtay 23. Ceza Dairesi (Yargıtay), 2015/5358 K. (19 Ekim 2015).

¹⁴⁰ Aynı dönemde verilen bazı kararlarda ise ilanın, aldatıcılık özelliğinin bulunup bulunmadığının araştırılarak duruma göre bir değerlendirme yapılması istenmiştir. (“Şikâyetçinin ilanda gördüğü 2001 model ... marka LPG ve klimalı araç için verilen telefonu aradığını, sanık ile görüşüp anlaşarak istediği kaporayı gönderdiğini beyan etmesi karşısında, TCK'nın 158/1-g maddesinde düzenlenen basın ve yayın araçlarının sağladığı kolaylıktan yararlanmak suretiyle dolandırıcılık suçunun oluşabilmesi için gazeteyle verilen ilanın şikâyetçinin aldanmasında ve hileli hareketlerin gerçekleştirilmesinde kolaylık sağlamasının gerektiği, bu nitelikte olmayan ilanın failin sadece şikâyetçiye ulaşmasına yardımcı olduğu hallerde “basit dolandırıcılık” suçunu oluşturacağı gözetilerek, denetime olanak verecek şekilde suça konu gazete ilanının getirtilip şikâyetçinin aldatılması ve hileli hareketin gerçekleşmesinde kolaylık sağlayıp sağlamadığı belirlenerek sonucuna göre hüküm kurulması gerekirken eksik inceleme ile yazılı şekilde hüküm kurulması” Yargıtay 15. Ceza Dairesi (Yargıtay), 2015/26412 K. (8 Haziran 2015). Yargıtayın bahse konu dönemde bazı kararlarında da, ilanın sadece mağdurlara ulaşmada bir araç niteliği taşıdığı şeklindeki kanaatle dolandırıcılık suçunun temel halinin gerçekleştirilmesine işaret ettiği görülmektedir. “Sanığın gazeteyle verdiği ilanın sadece şikâyetçiye ulaşmasına yardımcı olduğu, hileli hareketlerin gerçekleştirilmesi ve şikâyetçinin aldatılmasında bir kolaylık sağlamadığından hareketle; eyleminin 5327 Sayılı TCK'nın 157. maddesinde düzenlenen “Basit dolandırıcılık” suçunu oluşturduğu gözetilmeden “Basın ve yayın araçlarının sağladığı kolaylıktan yararlanmak suretiyle nitelikli dolandırıcılık” suçundan 5237 sayılı TCK'nın 158/1-g maddesi uyarınca hüküm tesis edilmesi”

verilen ilanlar açısından, ilan verilmesinin, ilanda aldatıcılık vasfı bulunmadığı takdirde dolandırıcılık suçunun temel halini teşkil edeceğini ifade etmiştir¹⁴¹. Bu anlamda Yargıtay'ın, tarafların yüz yüze gelmediği, sadece gazetede yayınlanan ilana kanmak suretiyle yarar sağlanması hallerini nitelikli hal olarak kabul ettiği kararları da mevcuttur¹⁴².

Yargıtay 15. Ceza Dairesi (Yargıtay), 2014/10251 K. (22 Mayıs 2014) (Benzer kararlar için bkz. Yargıtay 15. Ceza Dairesi (Yargıtay), 2014/13094 K. (2 Temmuz 2014) Yargıtay 15. Ceza Dairesi (Yargıtay), 2014/20895 K. (10 Aralık 2014) Belirtelim ki bu görüş internetin, mağdurlara kolay ve hızlı bir şekilde ulaşma açısından kullanılmasında itibariyle eleştirilmektedir. Eryiğit, Dolandırıcılık Suçu, 85.

¹⁴¹ “Katılanın Posta gazetesinin ilan sayfasında ... marka bir aracın satış ilanını görmesi üzerine araç sahibi sanığı aradığı, 5.500 TL karşılığında anlaşmaları, bu paranın 3.500 TL'sini sanığın İş Bankası ... şubesinde bulunan hesabına gönderdiği, daha sonra aracı almak için sanığın verdiği adrese gittiğinde sanığı bulamadığı, sanığa tekrar telefon açtığına 500 TL para istemesi üzerine bunu vermeyeceğini aracı teslim etmesi halinde kalan 1.500 TL'yi ödeyeceğini söylediği, ancak bundan sonra sanığa ulaşamadığı olayda, yerel Mahkeme'nin 18/09/2007 tarih 2009/416 E. 2010/130 sayılı kararıyla sanığın mahkumiyetine karar verildiği, Dairemizin 02/06/2014 tarih ve 2012/17654 esas, 2014/10914 sayılı kararıyla suçta konu gazete ilanının aslı ya da onaylı örneği getirtilip, sanığın verdiği ilan değerlendirilerek, ilanda aldatıcılık özelliği olan cümleler bulunup bulunmadığı tespit edilip, hilenin varlığı halinde eylemin 5237 sayılı TCK'nın 158/1-g maddesinde düzenlenen basın ve yayın araçlarının sağladığı kolaylıktan yararlanmak suretiyle dolandırıcılık suçunu oluşturacağı; ilanda hile bulunmayıp, sadece haber verme şeklinde ise ve aldatıcılık özelliği sadece şahıslarla birebir konuşma sırasında oluşmuşsa, eylemin aynı Kanununun 157. maddesinde düzenlenen basit dolandırıcılık kapsamında olacağı gözetilmeden, eksik incelemeyle yazılı şekilde hüküm kurulması gerekçesiyle bozulmasına karar verildiği anlaşılmalıdır... isabetsizlik görülmemiştir.”, Yargıtay 15. Ceza Dairesi (Yargıtay), 2015/30609 K. (2 Kasım 2015). “Dolandırıcılık suçunda unsur olan hilenin kullanılmasından sonra, paranın banka aracılığı ile sanığa gönderilmesi eyleminde, hilenin gerçekleşmesinde ödeme aracı durumunda bulunan bankanın rolünün bulunmadığı dikkate alınarak, 5237 sayılı TCK'nın 158/1-f maddesi kapsamında bankanın araç olarak kullanılması suçunun oluşmayacağı, aynı zamanda gazete ilanının da suçun işlenmesini kolaylaştırmadığı ve hileli hareketlerin gerçekleştirilmesinde veya katılanın dolandırılmasında etkili olmadığı, katılanın gazete ilanına güvenerek sanığa para göndermesinden söz edilemeyeceğinden; sanığın eyleminin, aynı yasanın 157/1. maddesinde düzenlenen basit dolandırıcılık suçunu oluşturacağı gözetilmeden, suç vasfında yanılığa düşülmek suretiyle sanık hakkında aynı yasanın 158/1-f, g, son maddesi uyarınca hüküm kurulması” Yargıtay 15. Ceza Dairesi (Yargıtay), 2013/13544 K. (18 Eylül 2013) Karar için bkz. Kazancı -Zeyrek, “Dolandırıcılık” 557. Öğretide de salt ilan verilmiş olmasının bu nitelikli hale sebep olma açısından yeterli olamayabileceği, “hileli hareketlerin gerçekleştirilmesinde veya desteklenmesinde kolaylık sağlamış, mağduru aldatılmasında araç olarak kullanılmış olması” gerektiği ifade edilmektedir. Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 684. Benzer şekilde bu bendin tatbiki için, basın veya araçlarının suçun işlenmesinde özel bir kolaylık sağlaması gerektiği ifade edilmektedir. Tezcan vd., *Teorik ve Pratik*, 909; Ebru Külçe, *Dolandırıcılık Suçu*, (İstanbul: Bahçeşehir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi,), 84; Bilen, *Dolandırıcılık Suçu*, 225.

¹⁴² “Sanığın, *Tüketici gazetesindeki 1997 model SLX orjinal hasarlı 4.600 TL bedelle satılık araç ilanını* görerek belirtilen telefon numarasından arayan katlına kendisini ... olarak tanıtp doktor olduğunu, aracı banka hasarlı olarak beklediğini, satıştan önce kapora istediğini, raporunun hesabına yatırılması halinde aracı kendisine satabileceğini söylediği, bunun üzerine katılanın 16/04/2007 tarihinde Zeytinburnu İş Bankası kanalı ile sanığın adına 300 TL para gönderdiği ancak sanığın aracı göndermediği, satışını yapmadığı, katılanla telefonla görüşmediği ve bu şekilde ...'nin adını kullanarak TCK'nın 157/1. maddesindeki dolandırıcılık suçunu işlediğinin iddia edildiği olayda; sanık savunması ve katılan beyanı ile tüm dosya kapsamından; katılanın, parayı banka aracılığıyla sanıkla yüzyüze

Özellikle son yıllardaki kararlarında Yargıtay, internet siteleri üzerinden verilen ilanlarla dolandırıcılık yapılması halinde, basın ve yayın araçlarının sağladığı kolaylıktan yararlanma halinden değil bilişim sistemlerinin araç olarak kullanılması suretiyle gerçekleşen nitelikli halden hüküm kurulması gerektiğine işaret etmektedir¹⁴³.

Yargıtay, nitelikli halden sorumluluk için, gerçek dışı içeriğe sahip yayın ile muhatabı tasarrufa sevk eden hata arasında, sebep-sonuç ilişkisinin varlığını aramaktadır¹⁴⁴. Bununla birlikte, failin internet sitesi üzerinden sadece yazı yayınlamasının, bilişim sisteminin özellikleri arasında yer alan otomatik olarak işleme tabi tutma koşulunu sağlamadığı için bahse konu nitelikli halin değil diğer şartları da var ise suçun basın ve yayın araçlarının sağladığı kolaylıktan yararlanma suretiyle işlenmesi nitelikli halinin gündeme geleceği de savunulmaktadır¹⁴⁵.

Belirtmek gerekir ki internet yoluyla verilen ilan kapsamındaki satışlarda, ürünün bedeli veya kaporasının gönderilmesine rağmen, ürünün alıcıya gönderilmemesi veya farklı ürün gönderilmesi, öğretide bilişim sisteminin araç olarak kullanıldığı nitelikli hal olarak ifade edilmektedir¹⁴⁶.

görüşme olmaksızın gönderdiğinin anlaşılması karşısında sanık tarafından basın ve yayın araçlarının sağladığı kolaylıktan yararlanmak suretiyle dolandırıcılık suçunun işlendiğine ilişkin mahkemenin kabulünde bir isabetsizlik görülmemiştir". Yargıtay 15. Ceza Dairesi (Yargıtay) 2021/926 K. (8 Aralık 2021)). Ayrıca bkz. Yargıtay 15. Ceza Dairesi (Yargıtay), 2015/28841 K. (17 Eylül 2015).

¹⁴³ "Sanık ...'un "sahibinden.com" isimli internet sitesine satılık araç ilanı verdiği, bu ilanı gören katılanın, sanık ... üzerine kayıtlı telefonu arayarak aracın alım-satımı konusunda 23.000,00 TL'ye anlaştığı, katılanın anlaşma gereği 11.500,00 TL'yi sanık ...'in bildirdiği hakkında verilen beraat hükmü kesinleşen sanık ...'in hesabına gönderdiği, paranın çekilmesine rağmen sanığın söz konusu aracın satışını katılana vermeyerek ortadan kaybolduğu anlaşılmıştır. (...) Gereğçeli karar başlığında "Basın ve yayın araçlarının sağladığı kolaylıktan yararlanmak suretiyle dolandırıcılık" şeklinde yanlış yazılan suç adının "Bilişim sistemlerinin, banka veya kredi kurumlarının araç olarak kullanılması suretiyle dolandırıcılık" olarak mahallinde düzeltilmesi mümkün görülmüştür". Yargıtay 11. Ceza Dairesi (Yargıtay), 2023/72 K. (11 Ocak 2023). Benzer kararlar için bkz. Yargıtay 11. Ceza Dairesi (Yargıtay), 2022/9495 K. (23 Mayıs 2022); Yargıtay 15. Ceza Dairesi (Yargıtay), 2018/5536 K. (12 Eylül 2018).

¹⁴⁴ Konu ile ilgili örnek karar için bkz. Yargıtay 23. Ceza Dairesi (Yargıtay), 2016/7348 K., (17 Nisan 2019). Karar ve konu hakkındaki açıklamalar için bkz. Başbüyük, *Dolandırıcılık Suçunda Hile Unsuru*, 241-243.

¹⁴⁵ Külçe, *Dolandırıcılık Suçu*, 82.

¹⁴⁶ Çinko, "Bilişim Sistemlerinin Araç Olarak Kullanılması", 1975. "Sanığın ...com isimli bir internet sitesine girerek parti satın almak için ilandaki numarayı aradığı ve yapılan anlaşma neticesinde sanığın adına olan hesaba para yolladığı halde sonrasında sanığa ulaşamadığı, böylece sanığın haksız menfaat temin ettiği iddia edilen olayda; Sanığın eyleminin TCK'nın 158/1-f maddesinde öngörülen bilişim sistemlerinin araç olarak kullanılması suretiyle dolandırıcılık suçunu oluşturduğu gözetilmeden, suç vasfında yanılığa düşülerek yazılı şekilde, basit dolandırıcılık suçundan hüküm kurulması..." Yargıtay 15. Ceza Dairesi (Yargıtay), 2017/19787 K. (10 Ekim 2017). Karar ve açıklama için bkz. Çinko, "Bilişim Sistemlerinin Araç Olarak Kullanılması", 1975.

Öğretide, 158/1-g bendininin amacının, bu araçlarla dolandırıcılık suçunun daha çok kişiye ulaşması olduğu, kişilerin hileye kanmaması durumunun ise teşebbüsle ilgili bir durum olduğu ifade edilmiştir¹⁴⁷.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun, internet üzerinden verilen ilan suretiyle işlenen dolandırıcılık suçu açısından hileli hareketlere ilanda yer verilmemesi halinde, suç tipinin temel halinin oluşacağına işaret ettiği görülmektedir¹⁴⁸. Yargıtay, başka bir kararında ise yine internet sitesi üzerinden verilen bir ilan üzerine kendisini arayan mağduru aldatarak dolandırıcılık suçunu işleyen kişinin hem bilişim sistemlerinin araç olarak kullanılması hem de basın ve yayın araçlarının sağladığı kolaylıktan yararlanmaya ilişkin nitelikli hallerin birlikte gerçekleşmesinden hareketle daha ağır cezayı gerektiren nitelikli halden sorumlu tutulması gerektiğine karar vermiştir¹⁴⁹.

Seri ilanlarla işlenen dolandırıcılık açısından, ilgili bendin tatbik edilip edilemeyeceği hususunda da Yargıtay'ın kararları, yeknesak değildir¹⁵⁰. Kanaatimizce, bu ko-

¹⁴⁷ Eleştiri için bkz. Kazancı -Zeyrek, "Dolandırıcılık" 557.

¹⁴⁸ "Kanun koyucunun amacı ve öğretilerdeki bu görüşler dikkate alındığında; dolandırıcılık suçunun işlenmesinde failin basın ve yayın araçlarının sağladığı kolaylıktan yararlandığından söz edebilmek için öncelikle dolandırıcılık suçunun maddi unsuru olan hileli hareketlerin sergilendiği ve kitlelerin ilgisini çekmeye yönelik bir duyuru, ilan, reklam gibi görsel, işitsel ya da yazılı bir verinin olması ve bu şekilde hazırlanmış verinin önceden belirsiz muhataplara ulaştırılması amacıyla basın ve yayın araçlarının kullanılması gerekmektedir. Dolayısıyla dolandırıcılık suçunun işlenmesinde basın ve yayın araçlarının sağladığı kolaylıktan, basın ve yayın araçlarının, failin, hileli hareketlerinin muhatabı olmasını arzu ettiği geniş kitlelere ulaşabilmesi hususundaki etkisi anlaşılmalıdır. Aksi halde, mağdurun basın ve yayın araçlarını kullanarak kendisine ulaşılması amacıyla ilan ettiği iletişim bilgilerinden mağduru arayarak hileli hareketlerde bulunan failin basın ve yayın araçlarının sağladığı kolaylıktan yararlandığından bahisle nitelikli dolandırıcılık suçundan sorumlu tutulması, kanun koyucunun amacı ile bağdaşmayacağı gibi ceza adaletinin sağlanması gayesinin de zedelenmesine yol açacaktır". Yargıtay Ceza Genel Kurulu (Yargıtay), 2021 / 257 K., (8 Haziran 2021).

¹⁴⁹ "Basın ve yayın araçlarının kullanılmasının suçun işlenmesini kolaylaştırması, hileli hareketlerin gerçekleştirilmesi ve mağdurun aldatılmasında etkili olması gerekmektedir. Ayrıca suçun işlenmesinde basın ve yayın araçlarının kim tarafından kullanıldığı önemli değildir. Bu açıklamalar ışığında uyumsuzluk konusu değerlendirildiğinde; "www.....com" adlı internet sitesinde satılık bilgisayar için ilan veren sanık ...'in, bu ilanı görüp arayan katılan ...'a kendisini ... ismi ile tanıtır bilgisayar karşılığında 700 TL göndermesi gerektiğini söyleyerek annesine ait hesap numarasına paranın havale edilmesini sağladığı olayda; sanığın hem bilişim sistemini araç olarak kullanmak hem de basın ve yayın aracının sağladığı kolaylıktan yararlanmak suretiyle suçu işlediği anlaşıldığından, sanığın bu eylemi ile TCK'nın 158. maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinde düzenlenen "bilişim sistemlerinin araç olarak kullanılması suretiyle dolandırıcılık" ve aynı fıkranın (g) bendinde düzenlenen "basın ve yayın araçlarının sağladığı kolaylıktan yararlanmak suretiyle dolandırıcılık" olmak üzere dolandırıcılık suçunun iki farklı nitelikli hâlinin oluştuğu, bu durumda aynı fıkranın son cümlesi uyarınca suçun daha ağır cezayı içeren nitelikli hâli olan "bilişim sistemlerinin araç olarak kullanılması suretiyle dolandırıcılık" suçundan hüküm kurulması gerektiği kabul edilmelidir". Yargıtay Ceza Genel Kurulu (Yargıtay), 2021 / 68 K. (2 Mart 2021).

¹⁵⁰ "(...) Gazeteye verilen ilanın sadece sanığa ulaşılmasına yardımcı olduğu, şikâyetçinin aldanmasında ve hileli hareketlerin gerçekleştirilmesinde kolaylık sağlamadığı takdirde TCK'nın 158/1-g maddesi-

nuda yapılacak değerlendirme açısından önemli olan, *sağladığı kolaylıktan yararlanmak suretiyle* ifadesinin ne şekilde değerlendirileceği ile ilgilidir. Eğer kişilere ulaşma açısından kolaylıktan bahsedilecekse şüphesiz seri ilan, bu kolaylığı sağlamaktadır. Hilenin aldaticılığından maksat, aldatma açısından bir kolaylık sağlaması ise bu durum salt ilan ile gerçekleşmez denilebilir. Öğretide, içeriklerinin yayın organının kurumsal denetiminden ziyade ilan sahibinin iktidarında olan seri ilanlar açısından bu hükmün tatbik edilmemesi gerektiği belirtilmektedir¹⁵¹. Yargıtay, bir kararında, basın ve yayın organının isminin, mağdurun aldatılmasında kullanılmasını, basın ve yayın organının araç olarak kullanılması olarak değerlendirmemiştir¹⁵².

6. Özellik Arz Eden Bazı Durumlar

a. Suçun İşlendiği Yer ve Zamanın Tespiti

Basın ve yayın araçlarının sağladığı kolaylıktan yararlanmak suretiyle işlenen dolandırıcılık suçlarında, suçun işlendiği yerin tespiti önem taşımaktadır. Öğretide mağdurun korunması amacıyla, bahse konu suçun hileli hareketlerinin gerçekleştiği yer ile yararın sağlandığı yerin farklı olması halinde (ör: mesafeli satım sözleşmesi), failin yararı sağladığı yer mahkemesinin yetkili yer olması gerektiği belirtilmektedir¹⁵³. Buna göre, özellikle telefon ve internet üzerinden yoluyla yapılan dolandırıcılık suçlarında, mağdurun ödemeyi yaptığı yerin, mağdurun korunması amacıyla yetkili yer olarak kabul edilmesi¹⁵⁴, suçun işlendiği zamanın ise haksız menfaatin temin edildiği zamana göre tespit edilmesi gerekir¹⁵⁵.

nin varlığından söz edilemez., Yargıtay 15. Ceza Dairesi (Yargıtay), 2014/19149 K. (18 Kasım 2014). “Sanığın “kepçe operatörleri aranıyor” şeklinde verdiği ilan üzerine irtibat telefonu olarak belirttiği telefondan kendisi ile irtibata geçen katılan ...’a kendisini Mustafa Yılmaz olarak tanıtıp, kendi banka hesabına pasaport ve evrak gideri olarak 250 TL para havale etmesini sağlaması şeklindeki eylemin TCK’nın 158/1-g maddesinde yer alan “basın ve yayın araçlarının sağladığı kolaylıktan yararlanmak suretiyle dolandırıcılık” suçunu oluşturduğu gözetilmeden”, Yargıtay 15. Ceza Dairesi, (Yargıtay) 2017/229 K. (12 Ocak 2017). Konu ilgili kararlar ve açıklama için ayrıca bkz. Başbüyük, *Dolandırıcılık Suçunda Hile Unsuru*, 241.

¹⁵¹ Başbüyük, *Dolandırıcılık Suçunda Hile Unsuru*, 241, 242.

¹⁵² “Suç tarihinde sanığın katılanın cep telefonunu arayarak Ankara’dan aradığını... adlı televizyon şirketinde kadının dünyası adlı program yaptıklarını, kendisinin sosyolog olduğunu ve bir anket çalışması yaptığını belirterek sorular sorduğu katılanın bir arkadaşının da adını vererek katılana güven telkin ettiği ve programda yapılan çekilişlerde güzel hediyeler olduğunu bunun için bir miktar para yatırması gerektiğini söylediği, katılanın sanığın belirttiği hesap numarasına 1100 TL yatırdığı bundan sonra sanığa ulaşamadığı böylece sanığın dolandırıcılık suçunu işlediği iddia edilen olayda, iddia, katılanın anlatımı, tanık beyanları ve tüm dosya kapsamı incelendiğinde dolandırıcılık suçunun sanık tarafından işlendiğine yönelik mahkemenin kabulünde bir isabetsizlik görülmemiştir.”, Yargıtay 15. Ceza Dairesi (Yargıtay), 2015/21516 K., (25 Şubat 2015). Karar için bkz. Başbüyük, *Dolandırıcılık Suçunda Hile Unsuru*, 237.

¹⁵³ Aydın, “Dolandırıcılık”, 696.

¹⁵⁴ Aydın, “Dolandırıcılık”, 696.

¹⁵⁵ Atalan, “158/1-f ve 245/1. Maddelerinde Düzenlenen Suçlar”, 35.

b. İctima Açısından Değerlendirme

Suçun mağdurunun belirlenebilir kişi ya da kişiler olması gerektiğini ifade etmiştik. Basın ve yayın araçları yoluyla işlenen dolandırıcılık suçu açısından bu husus önem arz eder. Buna göre hileli hareketlerin sadece ilan edilmesi, suçun ne nitelikli halini ne de temel halini teşkil eder¹⁵⁶. Zira bu ihtimalde hile, belli ya da belirlenebilir kişilere yönlendirilmemiştir. Bununla birlikte eğer ilan sebebiyle aldatılan kişiler, ilanda belirtilen hesaba para yatırılırsa artık dolandırıcılık suçu tamamlanmış olacaktır¹⁵⁷.

Mağdurun, madde metninden hareketle belirli bir kişi/kişiler olması gerektiği ifade edilmekle birlikte belirsiz kişilere yönelik aldatıcı hareketler neticesinde de belirli bir/birden fazla kişi aldatılmış ise dolandırıcılık suçunun gerçekleştiği kabul edilmektedir¹⁵⁸. Tek ilanla birden fazla kişinin dolandırılması halinde ise TCK'nun 43/2'nci hükmünün tatbik edilmesi gerekir¹⁵⁹. Her bir mağdura karşı, farklı fiiller tatbik edilerek dolandırıcılık suçu işlenmiş ise mağdur adedince suç oluşur¹⁶⁰.

İctima açısından ele alacağımız bir başka görüşe göre internette ilan vermek suretiyle işlenen dolandırıcılık suçlarının, iki nitelikli hal kapsamında da ele alınması gerektiği ifade edilmektedir¹⁶¹. Bu durumda TCK m.158/1-f'de yer alan nitelikli halden faile ceza verilmesi bu yapılırken de alt sınırdan uzaklaşılması gerektiği ifade edilmektedir¹⁶². Başka bir görüşe göre ise basın ve yayın, interneti de kapsadığından ve kanun koyucunun iki ayrı bent halinde düzenleme yapmak suretiyle ortaya koyduğu iradeden hareketle, bilişim sistemleri suretiyle suçun işlenmesinin daha özel bir düzenleme olduğu da dikkate alınarak fail hakkında verilecek ceza, bilişim sistemleri araç olarak kullanılmasına ilişkin olarak tatbik edilmelidir ki buna göre zaten fikri ictima hükümleri açısından da aynı sonuca varılması mümkündür¹⁶³.

c. Yanıltıcı Reklam Yapmak veya Bilgi Verilmesi

Yanıltıcı reklam ve bilgi verilmesinin, TCK m.158/1-g kapsamında olduğu öğretide ifade edilmektedir¹⁶⁴. Bununla birlikte meselenin, tüketici haklarıyla ilgili özel hukuka ilişkin bir ihtilaf mı yoksa dolandırıcılık mı teşkil ettiği, her somut olay

¹⁵⁶ Şare, "Dolandırıcılık Suçu", 674.

¹⁵⁷ Şare, "Dolandırıcılık Suçu", 675.

¹⁵⁸ Tezcan vd., *Teorik ve Pratik*, 869; Centel vd., *Kişilere Karşı*, 540.

¹⁵⁹ Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 697, 698; Centel vd., *Kişilere Karşı*, 540.

¹⁶⁰ Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 698

¹⁶¹ Agin, *Bilişim*, 139.

¹⁶² Agin, *Bilişim*, 140.

¹⁶³ Metin, *Dolandırıcılık Suçunun Nitelikli Halleri*, 105.

¹⁶⁴ Aydın, "Dolandırıcılık", 685.

açısından ayrıca ele alınmalıdır. Gerçekten de hiç inşa edilmemiş bir binanın, oturmaya hazır şekilde satılması, bahse konu nitelikli hale örnek verilmektedir¹⁶⁵. Bu ihtimalde, hilenin gerçekten mağduru aldatıcı nitelikte olup olmadığı, mağdurun denetleme ihtimalinin olup olmadığını dikkate almak ve bilgilendirme yükümlülüğü ile ilgili daha önce bahsettiğimiz hususları da değerlendirmek gerekir. İlanla satışa konan ürün yerine alıcıya çok değersiz bir ürün gönderilmesi yahut ürünün hiç gönderilmemesi halinde dolandırıcılık suçunun nitelikli halinin oluştuğu; istenen özelliklerde olmayan yahut kalite itibarıyla daha az kaliteli bir ürün gönderilmesi halinde ise meselenin hukuki ihtilaf boyutunda kaldığı öne sürülmüştür¹⁶⁶.

Kanaatimizce bu ihtimalde, bahse konu kriterler esas alınabilir olmakla birlikte ifanın neden gerçekleşmediği, failin gerçekte bahse konu işle iştirigal edip etmediği gibi hususlar bütün deliller kapsamında dikkate alınarak failin kastının tespit edilmesi gerekir.

d. Bireysel İletişim Yoluyla Dolandırıcılık Açısından Değerlendirme

İnternetin hem bireysel hem de kitle iletişimi için tercih edilmesi, internet aracılığıyla işlenen dolandırıcılık suçları açısından, farklı değerlendirmelere sebebiyet vermiştir. Nitelikli halin tatbikinin, kitle iletişim aracılığıyla yapılması gerektiğini ifade eden görüş açısından bireysel olarak birden fazla kişiye internet üzerinden elektronik posta gönderilmesi, çevrimiçi görüşme yapılması, nitelikli hal kapsamında değerlendirilmemelidir¹⁶⁷. Aynı görüş açısından, ilan içeriklerini, üçüncü kişilerin erişimine açık tutmak için aracılık hizmeti veren siteler açısından da işlev itibarıyla kitle iletişim aracı özelliği yoktur¹⁶⁸.

Bireysel iletişim araçlarının sağladığı kolaylıktan yararlanmanın (*örneğin* cep telefonuna gönderilen mesajla aldatma) bilişim faaliyeti olmadığı bu anlamda TCK m.158/1-f'nin tatbik edilemeyeceği ifade edilmiştir¹⁶⁹. Bununla birlikte, 765 sayılı TCK'ya benzer şekilde telefon işletmesinin haberleşme araçlarını vasiya olarak kullanılması ile ilgili nitelikli halin düzenlenmesi gerektiği de belirtilmektedir¹⁷⁰. Telefonla dolandırıcılık olaylarının oldukça arttığı günümüzde kişilerin, terör örgütleriyle ilişkili olduğundan mağdurları bahisle kandırarak men-

¹⁶⁵ Aydın, "Dolandırıcılık", 685.

¹⁶⁶ Atalan, "158/1-f ve 245/1. Maddelerinde Düzenlenen Suçlar", 37. Failin kastının tespiti, diğer bir ifade ile gerçekten hukuki ihtilaf olup olmadığına ortaya konması için bir çok kriter ileri sürülmüştür. Özellikle failin gerçekten böyle bir iş yürütüp yürütmediğinin ilgili belge ve kayıtlardan tespiti, fail ve mağdur arasındaki görüşmeler, tespit açısından önem taşımaktadır. Kriterler hakkında ayrıntılı açıklama ve örnekler için bkz. Atalan, "158/1-f ve 245/1. Maddelerinde Düzenlenen Suçlar", 38.

¹⁶⁷ Başbüyük, *Dolandırıcılık Suçunda Hile Unsuru*, 238.

¹⁶⁸ Başbüyük, *Dolandırıcılık Suçunda Hile Unsuru*, 238.

¹⁶⁹ Eryiğit, *Dolandırıcılık Suçu*, 85, 86.

¹⁷⁰ Eryiğit, *Dolandırıcılık Suçu*, 86, 87.

faat temin ettikleri bilinmektedir. Mevcut düzenleme açısından basın ve yayın araçlarıyla suçun işlenmesi yahut bilişim sistemleri ile ilgili nitelikli halin tatbiki mümkün değildir.

Öncelikle bahse konu ifadelerin, soyut yalan olarak kabul edilip edilmeyeceği üzerinde durulmalıdır. Öğretide ifade edildiği üzere ülkemizde terör sorununun ciddiyeti karşısında kişilerin, bu tarz sözlerle etkilenmeleri, esasen gerçeği rahatlıkla ortaya çıkarılabilecek bu ifadelerin, *somut olay* açısından aldatici vasfa sahip olabileceğini göstermektedir¹⁷¹. Her ne kadar bu konuda kamu spotları ve haberler vasıtasıyla bilgilendirmeler yapılmakta ve kişi basit bir araştırmayla bu durumun gerçek olmadığını anlayabilecek durumda ise de soyut yalanın, o an kişinin içerisinde bulunduğu psikolojik durum dikkate alınarak değerlendirilmesi gerekir¹⁷².

Öğretide bu durum karşısında yeni düzenlemelerin ihdasının zorunlu olduğu ifade edilmektedir¹⁷³. Gerçekten, telefonda gerçekleşen bu tip dolandırıcılık olaylarında, kişilerin yaşadığı endişenin ciddi boyutlarda olduğu ifade edilmelidir. Bu yüzden telefonun araç olarak kullanıldığı bu tarz durumlar açısından, dolandırıcılık ve yağma suçlarında bu hususla ilgili düzenlemelerin yapılması gerektiği fikrini paylaşıyoruz¹⁷⁴.

SONUÇ

Dolandırıcılık suçu gerek geçmişte gerekse de günümüzde sıklıkla işlenen bir suç tipi olduğu için güncel teknolojik gelişmeler ışığında ilgili suçla ilgili değişikliklerin ve suçun daha ağır veya daha az cezayı gerektiren hallerin, güncellenmesi, suç siyasetinin bir gereğidir. Bununla birlikte, bu yapılırken ceza hukukunun temel ilkelerinden olan belirlilik ilkesi, göz ardı edilmemelidir.

Dolandırıcılık suçu, birçok nitelikli hali mevcut olan bir suç tipidir. Bu durum, suçun temel halinin işlenmesini neredeyse imkânsız hale getirmekte ve uygulama açısından nitelikli hallerin hangisinin uygulanacağı açısından da tereddütlere yol açmaktadır. Çalışma konumuzu teşkil eden dolandırıcılık suçunun, basın ve yayın araçlarının sağladığı kolaylıktan yararlanmak suretiyle işlenmesi hali de bu durumun en açık bir biçimde görülebileceği nitelikli hallerdendir.

Kanun koyucunun, madde metninde yer verdiği ifadelerin birbirinden ayırımı kimi durumlarda oldukça güçleşmekte ve uygulamada, aynı konuda farklı kararların verilmesine neden olmaktadır. Bu anlamda TCK m.158/1-g bendinde

¹⁷¹ Şare, "Dolandırıcılık Suçu", 695.

¹⁷² Şare, "Dolandırıcılık Suçu", 695.

¹⁷³ Konuya ilişkin olarak açıklama ve öneriler için bkz., Ersan Şen, "Telefon Dolandırıcılığı Suçlarına Karşı Öneri", *Ersan Şen Hukuk ve Danışmanlık*, 06.04.2023).

¹⁷⁴ Şen, "Telefon Dolandırıcılığına Karşı Öneri".

“*Basın ve yayın araçlarının sağladığı kolaylıktan yararlanmak suretiyle*” ifadesine yer verilmişken TCK m.158/1-f bendinde “*Bilişim sistemlerinin, banka veya kredi kurumlarının araç olarak kullanılması suretiyle*” şeklinde bir düzenlemeye gidilmesi, araç olarak kullanmak ile aracın sağladığı kolaylıktan yararlanmak ifadesinin farklı anlamlara gelip gelmediği konusunda belirsizlikler meydana getirmektedir. Her iki bent için tatbik edilecek cezaların farklı olması, bu sorunun daha net bir içimde ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Çalışmamızda ifade ettiğimiz üzere, “*basın ve yayın araçlarının sağladığı kolaylıktan yararlanmak suretiyle*” ifadesinin, basın ve yayın aracının ister mağdura ulaşmada isterse de hilenin sergilenmesi ve artırılmasında ortaya konması için araç olarak kullanılması şeklinde değerlendirilmesi gerektiği düşüncesindeyiz.

Özellikle iletişim imkanlarının engellenemez bir biçimde genişlemesi, bilişim sistemlerinin her alanda olduğu gibi iletişim açısından da vazgeçilmez araçlardan olması karşısında, suçun basın ve yayın araçlarının sağladığı kolaylıktan yararlanmak suretiyle işlenmesi (TCK m.158/1-g) ile bilişim sistemlerinin araç olarak kullanılmasıyla işlenmesi (TCK m.158/1-f) nitelikli hallerinin birbirinde ayrılması güç hale gelmektedir. Bu durum, ilgili bentlerin cezalarının farklılığı da göz önünde alındığında daha da ciddi bir sorun olarak görülmelidir.

Yargıtayın dönem dönem değişen kararları, bu konuda net bir uygulama olmadığı intibai vermekte ve adil olmayan sonuçlara yol açabilmektedir. Bu itibarla ya her iki bendin cezasının aynı miktarı içerecek şekilde düzenlenmesi ya da suçun, basın ve yayın araçlarının sağladığı kolaylıktan yararlanmak suretiyle işlenmesi halinin, bilişim araçları ile işlenmesi durumunun daha ağır şekilde cezalandırılması gerekir. Ancak mevcut durum açısından daha önce de ifade ettiğimiz üzere, basın ve yayın araçlarının gerek dolandırılmak istenen mağdurlara ulaşmada bir kolaylık sağlanması; gerekse de hilenin sergilenmesi veya mevcut hilenin artırılması için kullanılması amacıyla kullanılması söz konusu ise kanaatimizce ilgili nitelikli hal tatbik edilmelidir. Bu ihtimal açısından bent içinde verilecek cezada üst sınıra yaklaşılarak karar verilmelidir. Her iki nitelikli halin gerçekleşme ihtimalinde ise daha ağır cezayı gerektiren TCK'nın 61'inci maddesinin gerekçesinden hareketle, daha ağır cezayı gerektiren 158/1-f bendinden hüküm tesis edilmeli ancak ceza belirlenirken üst sınıra yaklaşılmalıdır.

Son dönemlerde sıkça rastlanan ve telefonda, kendisini polis, savcı gibi kamu görevlisi olarak tanıtarak, kişileri terör örgütleri ile ilişkili olduklarından bahisle kandırarak dolandırma fiillerinin, mutlaka Kanun koyucu tarafından ayrıca mücadele edilmesi gereken bir durum olduğunu düşünmekteyiz. Son olarak suçun basın ve yayın araçlarının sağladığı kolaylıktan yararlanmak suretiyle işlenmesi şeklindeki düzenlemesinin, *iletişim araçlarının sağladığı kolaylıktan faydalanmak suretiyle* şeklinde değiştirilmesinin de olumlu olabileceği kanaatindeyiz.

KAYNAKÇA

Kitap, Makale ve Tezler

- Agin, Nurşen Selen, *Türk Ceza Hukuku'nda Bilişim Sistemlerinin Araç Olarak Kullanılması Suretiyle Dolandırıcılık Suçu*, (İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019).
- Akbulut, Berrin, “Dolandırıcılık Suçunda Hile ve Hilenin Zamanı”, *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 30/ 4 (2022).
- Artuk, M. Emin vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, (Ankara: Adalet, 2022).
- Atalan, Mustafa, “Türk Ceza Kanunu'nun 158/1-f ve 245/1. Maddelerinde Düzenlenen Suçlar ve Bu Suçlar Arasındaki İlişki Sorunsalı”, *TBB Dergisi*, 161, (Temmuz 2022).
- Aydın, Devrim, “Dolandırıcılık Suçu”, *Hacettepe HFD*, 11/2 (2021).
- Başbüyük, İsa, *Dolandırıcılık Suçunda Hile Unsuru*, (İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2019).
- Bayındır, Sinan vd., *Kitle İletişim Hukuku*, (Ankara: Adalet, 2023).
- Bilen, Mesut, *Türk Ceza Hukukunda Dolandırıcılık Suçu*, (Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2012).
- Centel, Nur vd., *Kişilere Karşı İşlenen Suçlar*, 5. Bası, (İstanbul: Beta, 2021).
- Çinko, M. Sıddık, “Bilişim Sistemlerinin Araç Olarak Kullanılması Suretiyle Dolandırıcılık (Türk Ceza Kanunu Uygulaması)”, *Terazi Hukuk Dergisi*, 14/158, (Ekim 2019).
- Datlı, Begüm, *Türk Ceza Kanununda Hırsızlık*, (Ankara: Adalet, 2021).
- Dönmezer, Sulhi, *Kişilere ve Mala Karşı Cürümler*, (İstanbul: Beta, 1998).
- Eryiğit, Beyza Melek, *Dolandırıcılık Suçu ve Özel Olarak Bilişim Sistemlerinin, Banka veya Kredi Kurumlarının Araç Olarak Kullanılması Suretiyle Nitelikli Dolandırıcılık Suçu*, (İstanbul: Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019).
- İçel, Kayıhan, *Kitle İletişim Hukuku*, (İstanbul: Beta, 2021).
- Inceoğlu, Asuman Aytekin, “Ekonomik Suçlar”, *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 19/1, (Haziran 2020).
- Inceoğlu, Asuman Aytekin, “Güveni Kötüye Kullanma Suçu”, *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 17/1, (Ocak 2018).
- İsfen, Sibel Kılıçarslan, “Alman Ceza Kanununda Dolandırıcılık Suçunun Maddi Unsuru Olarak Aldatma”, *Rechtsbrücke- Hukuk Köprüsü*, 4/9, (Aralık, 2015).
- Kazancı, Behiye Eker- Zeyrek, İlker, “TCK'da Dolandırıcılık Suçu”, *D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi*, Prof. Dr. Durmuş TEZCAN'a Armağan, 21/Özel S (2019).
- Koca, Mahmut - Üzülmüş, İlhan, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, (Ankara: Seçkin 2022).
- Korkmaz, Fulya, “Dolandırıcılık Suçunun Bilişim Sistemlerinin Araç Olarak Kullanılması Suretiyle İşlenmesi”, *Ankara Üni. Hukuk Fak. Dergisi*, 69/3, (2020).
- Külçe, Ebru, *Dolandırıcılık Suçu*, (İstanbul: Bahçeşehir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi)

- Mahmutoğlu, Fatih Selami, “Türk Ceza Kanunu’nda Yer Alan Basın Yayına İlişkin Bazı Hükümlerin Genel Olarak Değerlendirilmesi”, *Fasikül Hukuk Dergisi*, 3/14, (Ocak 2011).
- Meraklı, Serkan, “Güveni Kötüye Kullanma Suçu (TCK m. 155)”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* Cilt: 11, Özel S.: 2009, (Basım Yılı: 2010).
- Metin, İrem Beril, *Dolandırıcılık Suçunun Nitelikli Halleri (TCK m.158/1)*, (İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019).
- Özbek, Veli Özer vd., *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, (Ankara: Seçkin, 2022).
- Sönmez, Ümit, “Bilişim Sistemleri Aracılığıyla Dolandırıcılık Suçu”, *Dicle Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dicle Adalet Dergisi*, 1/2, (2017).
- Şahin, Fatih, “Güveni Kötüye Kullanma Suçu (TCK 155/1-2)”, *TBB Dergisi*, 34/155, (Temmuz 2021).
- Şahin, Meral Ekici, *Dolandırıcılık Suçu, Türk ve Alman Ceza Hukukuna İlişkin Karşılaştırmalı bir İnceleme*, (Ankara: Adalet, 2019).
- Şare, Ersin, “Dolandırıcılık Suçu Kapsamında Cezalandırılan Hile”, *SDÜHFD*, 12, /2, (2022).
- Şen, Ersan - Malbeği, Erkam, “Malvarlığına Karşı Suçlarda İrade ve Fiili Hakimiyet Kriterleri”, *Terazi Hukuk Dergisi*, 13/141.
- Şen, Ersan, “Telefon Dolandırıcılığı Suçlarına Karşı Öneri”, *Ersan Şen Hukuk ve Danışmanlık*, 06.04.2023).
- Taşkın, Şaban Cankat, *Bilişim Suçları*, (Bursa: Beta, 2008).
- Tezcan, Durmuş vd., *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, (Ankara: Seçkin, 2022).
- Türay, Aras, “Hukuki İşlemlerde Basit Dolandırıcılık Suçu”, *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Köksal Bayraktar’a Armağan*, 2/1, (2010).
- Yazıcıoğlu, R. Yılmaz, “Hırsızlık Suçunun Malvarlığına Karşı İşlenen Bazı Benzer Suçlardan Ayrımı”, *Prof. Dr. Nur Centel’e Armağan, Marmara Üniversitesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 19/2, (2013).
- Yenidünya, A. Caner, *Yargıtay Kararları Işığında Hırsızlık Suçu (TCK md.141-147)*, (Ankara: Adalet, 2013).

Mahkeme Kararları

- Yargıtay Ceza Genel Kurulu (Yargıtay), 2013/135 K. (9 Nisan 2013).
- Yargıtay Ceza Genel Kurulu (Yargıtay), 2012/204 K. (22 Mayıs 2012).
- Yargıtay 23. Ceza Dairesi (Yargıtay), 2015/5358 K. (19 Ekim 2015).
- Yargıtay 15. Ceza Dairesi (Yargıtay), 2015/26412 K. (8 Haziran 2015).
- Yargıtay 15. Ceza Dairesi (Yargıtay), 2014/10251 K. (22 Mayıs 2014).
- Yargıtay 15. Ceza Dairesi (Yargıtay), 2014/13094 K. (2 Temmuz 2014).
- Yargıtay 15. Ceza Dairesi (Yargıtay), 2014/20895 K. (10 Aralık 2014)
- Yargıtay 15. Ceza Dairesi (Yargıtay), 2015/30609 K. (2 Kasım 2015).

- Yargıtay 15. Ceza Dairesi (Yargıtay), 2013/13544 K. (18 Eylül 2013)
Yargıtay 15. Ceza Dairesi (Yargıtay), 2021/926 K. (8 Aralık 2021))
Yargıtay 15. Ceza Dairesi (Yargıtay), 2015/28841 K. (17 Eylül 2015)
Yargıtay 11. Ceza Dairesi (Yargıtay), 2023/72 K. (11 Ocak 2023).
Yargıtay 11. Ceza Dairesi (Yargıtay), 2022/9495 K. (23 Mayıs 2022).
Yargıtay 15. Ceza Dairesi (Yargıtay), 2018/5536 K. (12 Eylül 2018).
Yargıtay 23. Ceza Dairesi (Yargıtay), 2016/7348 K. (17 Nisan 2019).
Yargıtay 15. Ceza Dairesi (Yargıtay), 2017/19787 K. (10 Ekim 2017)
Yargıtay Ceza Genel Kurulu (Yargıtay), 2021 / 257 K. (8 Haziran 2021).
Yargıtay Ceza Genel Kurulu (Yargıtay), 2021 / 68 K.(2 Mart 2021).
Yargıtay 15. Ceza Dairesi (Yargıtay), 2014/19149 K. (18 Kasım 2014).
Yargıtay 15. Ceza Dairesi, (Yargıtay) 2017/229 K. (12 Ocak 2017).
Yargıtay 15. Ceza Dairesi (Yargıtay), 2015/21516 K. (25 Şubat 2015).

Mevzuat

Türk Ceza Kanunu (TCK), Resmi Gazete 25611 (12 Ekim 2004) 5237.
Basın Kanunu (Bas. K), Resmi Gazete 25504 (26 Haziran 2004) 5187.

Elektronik Kaynaklar

<https://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 26.03.2022)

